

(10/45)

LA ILUSTRACIÓ CATALANA

PERIODICH QUINZENAL, ARTISTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Barcelona, 15 de Novembre de 1890

Núm. 248

CRO	ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	Fundador: Carlos Sanpons y Carbó	PREUS DE SUSCRIPCIÓ, PAGANT EN OR	ANY	SEMESTRE
tal	15 pessetas 20 *	8 pessetas	4'50 pessetas	DIRECTOR FRANCESCH MATHEU	Cuba y Puerto Rico	5 pesos forts	3 pesos forts
r pesseta. — Anuncis, à preus convencionals				Administració: Gran Vía, 220.— Telèfon 130	Filipinas, Mèxic y Riu de la Plata	6 *	3'50 *
Sílicials dias 15 y últim de cada mes					Los únichs encarregats de rebre's anuncis extrangers son los		
					Srs. Saavedra germans, Taitbout, 55, Paris		

SUMARI

ca general, per Enrich Laporta. — Nostres grabats. — Iistoria de la industria llanera catalana, per Joseph Sotet. — Adeusiqu (poesia), per Joseph Calonge. — La Niva (continuació), novel·la, per Antoni Careta y Vidal. — De Geronà a Benigà, per L. Garcia del Real. — Al despallafar lo blat d'India (poesia), per Pau Berga. — Cinc dies à través de les Àberes, la Rosselló i la Cerdanya (continuació), per Jaume Almera y Artur Boix. — La botiga, de ca'l Rubio (poesia), per Joseph Laderra. — Llibres rebuts.

GRAFATS — Don Praxedes Matheu Sagasta. — Lo Geni dels sepulcres, escultura per Cantalamessa; — Sabadell: Vista general, La Casa de la Ciutat, La Plaça del Mercat, per M. Suné. — Verdi y Boito repassant l'«Otellos», composició per Hector Ximenes. — Cerdanya francesa: Odelló, Porta de la Iglesia; Èrr, Vista general; Enveix, Finestra de la Iglesia; Llo, Vista general, Porta de la Iglesia, Capitells de la porta; dibuxos per J. Subietas-Lleopart. — Maniobras militars, quadro de Balaca.

CRÒNICA GENERAL

Ni per l'ordre crònologicà ni per sa importància superior correspondrà'l primer lloc en aquesta revista á la noticia de la vinguda del senyor Sagasta á Barcelona; si per aquí comensem l'istoria de la darrera quinzena, es per lo molt que ha donat que parlar á la Prempsa de la nostra capital l'entussiasme que's despertá á l'arribada del capdill del partit fusionista, tan merexedor de l'estima dels nostres paysans com qualsevol altre dels homes polítichs que contribuhexen á engrandir y assegurar lo bon nom d'aquesta naçió deixada de la mà de Deu. Certament fora inexplicable l'esclat de boja simpatia á que doná lloc la presencia del famós ex president del Consell de Ministres, si ja no's sapigués com y ab quins elements se fabrica l'entussiasme quan axí convé á la gent que dirigeix un partit; ja ningú se'n admira, ningú creu en l'espontaneitat de certes ovacions populars, ningú desconeix que no hi hâ cosa més fàcil que reclutar á unes quantes dotzenes de infelisos, que per poca cosa vitorejan ó xiulan, á un personatge com se carregaran una maleta al coll ó farían qualsevulla altra feyna de les que no exiguen gaire talent ni experiència. Lo que segurament no haurian sospitat los barcelonins es que aquí, en aquesta terra, ahont certes comedies hi fan poca farolla, entre la nostra gent, poch disposada,

DON PRAXEDES MATHEU SAGASTA

per naturalesa á desempenyar certs papers que no s'avenen ab la dignitat y serietat propies del caràcter catalá, se trobessen *persones* (diguemho axí) que volguessen abrogarse facultats inalienables d'altres espècies zoòlògiques y's conformesssen á arroseggar una carretel-la, encare que fos aquesta ocupada per gent tan granada com un ex president d'un Gobern que ha ferit mortalment lo nostre Dret ab lo nou Còdich civil y que ab certs tractats de comers ha portat á l'agonia la nostra pobre industria, ja prou malmesa á mans d'altres Gobrns anteriors, tan sabis y honrats com lo que presidi'l senyor Sagasta.

Val á dirho: l'indignació qu'en l'ànim de tots los bons barcelonins causá aquell tristíssim espectacle, se va calmar al saber que no eran catalans los qui van parar lo carruatje y's van posar al lloch dels cavalls; los autors d'aquest preciós detall de l'ovació tributada al senyor Sagasta ho han confessat públicament y reclaman pera sí l'honor que per tal obra's hi pertoca (bon profit los hi fassa).

Apart de que Barcelona, no desmentint la fama de sa habitual cortesia, va rebre al distingit home polítich ab l'atenció deguda, y considerant de lley que's correligionaris del senyor Sagasta obsequiesen com era de rahó á son *ilustre gefe* (com se sol dir), l'opinió pública no ha trobat justificades les exageracions en que han caygut los fusionistes barcelonins al rebre á un personatje que, per més important que's vulga considerar, no pot ésser simpàtich á Catalunya ni ha fet cosa que li haja guanyat l'estimació del nostre país, tal com se diria de la immensa majoria dels polítics madrilenys.

**

No's podrá dir que's estudiants no servixin pera tot. Aquí van armar una *corrida de novillos*, ab lo acostumat pretext de la beneficencia, y van fer riure als espectadors, com ja se sabia d'altres vegades; en altres punts han volgut contribuir á allargar la sèrie de manifestacions en favor del senyor Peral, y sembla que per lo que toca á Madrid ho ha destorbat lo bon seny d'un professor catalá; més tart, ab motiu d'haverse calat foch á la fàbrica de cigarros de la Cort, los estudiants de l'Universitat Central han cuytat á organisar en comitiva pera recollir donatius ab que socorrer á les cigarreres que han quedat en vaga; y finalment, y axò ja no estaria tan fora de rahó, diu que intentan celebrar una manifestació'l dia dinou d'aquest mes, pera celebrar lo sisé aniversari d'aquella batuda que sufri la classe escolar madrilena per part de la policia, essent gobernador d'aquella província l'actual ministre senyor Villaverde. Aquesta manifestació no es probable que's consenti, per rahons de prudència y altres que fàcilment s'acudiran als nostres lectors.

**

Ja s'ha dictat per la Sala primera de lo civil de aquesta Audiència'l veredicte sobre'l plet entre'l Municipi y'l senyor marquès d'Ayerbe, de que pro meterem parlar en la darrera crònica passada. Segons ell, l'Ajuntament, es á dir, la ciutat, ha de pagar una suma com á indemnisió al senyor marquès, la qual no pot fixarse encara ab tota justesa per rahó de no haverse resolt tots los incidents pendents davant de la mateixa Sala; però de totes maneres sembla que s'hi há guanyat alguna cosa en la apelació del auto del Jutjat del Parch, que motivá aquell veredicte. La Corporació municipal acudirà encara al Suprem Tribunal de Justicia, á fer valer la rahó que creu tenir de sa part; y com que la reclamació del ja citat marquès amenassa deixar successió, ja que no falta qui, alegant la propietat de ascendents seus en l'antich barri de Ribera, se proposa reclamar també la corresponent indemnisió, s'ha arribat á parlar de si un dels regidors actuals, en vista de lo caret que pot resultar l'obsequi, de-

manarà que l'Ajuntament renuncié tots sos drets sobre'l Parch y terrenos anexos, acordant retornarlos al Estat.

**

La solemne inauguració de les academies de Dret, celebrada en la sala doctoral de la Universitat literaria, ha resultat no tenir cap objecte ab la Real ordre del Ministeri de Foment disposant la suppressió de les esmentades academies, que de fet ja no's cumplíen en molts punts d'Espanya. Però no's podrá dir que fos temps perdut, per cap concepte, lo que s'esmersá en la organització d'aquella festa universitaria; ans al contrari, los amichs dels particularismes ben entesos han de sentir grat al distingit catedràtic doctor Trías y Giró, de la elecció d'assumpto pera la disertació doctrinal reglamentaria, aquest copl á ell confiada, que versá sobre la «constitució política y personalitat internacional del príncipat d'Andorra», y fou llegida en aquell acte pe'l professor auxiliar doctor Torrents. També es digna d'encomi la Memoria llegida pe'l secretari de la Facultad y de les academies de Dret, doctor Pou y Ordinas, en la que's fan algunes reflexions sobre la utilitat d'aquelles sessions escolars pera la millor ensenyansa de la legislació catalana; essent de doldre, n'obstant, que no hajan estat totes elles dictades per lo més pur criteri regionalista.

Los dos notables documents de que parlem s'han distribuït, impresos en un sol cos, entre'l estudiants als qui la Real ordre citada ha vingut á estalviar lo treball de més á més de la assistència á les academies.

**

A Vilanova y Geltrú s'hi feren lo diumenge, 26 d'octubre, les festes ja de temps preparades pera honrar la memòria del excelent poèta en Mánuel de Cabanyes, fill d'aquella culta localitat; hi assistiren representants de les més notables corporacions científiques y literaries y de la Premsa de aquesta capital, axí com les autoritats de Vilanova, formant una lluhida comitiva, que anà primaveraient á la casa ahont va nixer (1808) l'ilustre geni, á presenciar l'acte de descubrir la lápida commemorativa d'aquell succés, pronunciant abans un entusiasta discurs en castellá l'alcalde de la població; tot seguit passá la comitiva oficial á la Biblioteca-Museo Balaguer, en qual atri s'alsa arrogant la estàtua d'en Cabanyes, filla del cisell del reputat artista senyor Campeny, y, corregut lo domás que la amagava, se comensá en l'interior del saló-biblioteca una solemne sessió literaria; en ella hi llegí una notable Memoria'l secretari de la Junta creada pera la realisació del monument, senyor Creus y Esther (don Manuel) y dues poesies los senyors Creus (don T.) y Fabré, é hi digueren eloquents discursos don Manuel Cañete, representant de la Academia de la Llengua castellana, lo doctor Donadiu, catedràtic, en nom de la Universitat de Barcelona, y per últim lo senyor Balaguer, també acadèmic y distingit home públich.

**

La Diputació provincial de Biscaya acaba de donar una bella prova de com no ha arribat encara á malmenar ses energies lo jou fexuch del centralisme, ab la creació d'una càtedra de llengua euskara á la capital, Bilbao. Es un exemple de fermesa y patriotisme, enemics que de bon sentit, que hauria d'encoratjar á les corporacions que representan en la esfera pública la vida yls interessos de les antigues regions espanyoles, avuy fites á trossos per la uniformadora divisió territorial, pera treballar decididament á favor de ses justes reivindicacions. Aquí s'ha proposat més d'una vegada, per la iniciativa d'algun diputat digne, la creació d'una càtedra de Dret català á la Universitat, y tothom ha dit que convindria ensenyarhi també la Llengua y la Història de la nostra terra; però fins ara res s'ha fet. Deu fassa que l'entusiasme dels biscaihins mogal cor dels diputats de Catalunya al cumpliment de son deute ab la Pàtria.

**

En la darrera crònica dexá de consignar-se la aparició d'una obra plena d'interés pera'l aficionats á la literatura folk-lòrica: un bell aplech de rondalles recullides d'entre'l poble grech pe'l doctor de Hann y escrites en son idioma modern per Jean Pío, professor á la Universitat de Copenhague, y ara traduïdes al castellá per don Ramón M. Garriga, peritíssim catedràtic de Llengua grega en la nostra Facultat de Lletres.

De dos llibres, també en llengua forastera, que més directament nos pertocan, s'ha de parlar aquí es l'un una versió al castellá (un diari deya al *español*) de sis noveletes del senyor Oller y Moragas, y l'altre la *Histoire du clergé dans le département de Pyrénées-Orientales pendant la Révolution* inèdita á mossen Felip Torellas, cat Seminari de la capita rossellonesa.

La comèdia en prosa *Soy* v.
J. Pin y Soler, y'l *block* del ca
any vinent, son los únichs llibre
publicació tenim notícia en aques

Han surtit los primers número:
nari ilustrat, *Lo Teatro Catalá*,
ab tota independència, segons
lo progrés é interessós del Teatre.

Parlant de la literatura de casa, c
y agradosa la de donar compte de la
y estima que's guanya per tot arreu entre
gers estudiosos, qu'en aquest punt poden d
sons a molts espanyols que'n son no més de
en aquest sentit, á les varies y merescudes distinc
cions que ha rebut l'ilustre escriptor d'Alemany
don Joan Fastenrath per sa celebrada obra sobre
poesía catalana moderna, nos cal afegirhi la que li
concedí darrerament lo gran duc Alexandre de
Saxonia-Weimar, fentlo conseller de la seva Cort.
Si arriba á haverne esment lo biògrafo castellá de
la senyora Goldmann de Fastenrath, que ha retret
en *La Ilustración Española y Americana* tots los
triomphs alcansats per aquella distingida escriptora
durant sa carrera literaria, descuidantse, empèrò,
dels que obtingué fa poch entre nosaltres, qu'enca
ra no deuen haver arribat á ses orelles, de segur
trobarà exagerats la afició del escriptor y l'afany
del gran duc á premiarlo, perque (lo qu'ell deu
dir) ¿qui's pren la pena de fixarse en un *mero dialecto*?

Aquest criteri exclusivista sol inspirar massa so
vint les manifestacions literàries espanyoles, pera
que's dexe de veure ab gust les rares interrupcions
de costum tan dolenta; per axò's fa digne d'aplauso
un llibret que ha vist la llum á Madrid, destinat á
ensenyar la lectura de manuscrit als noys de les es
coles de primeres lletres; lo *Manuscrito moderno*,
que axí s'anomena, conté, entre altres coses d'uti
litat pera'l seu objecte, una secció de poesies, ha
ventnhi d'escriptes en les distintes llengües nacio
nals d'Espanya: castellá, catalá, vasch y gallego; y
es son autor don Joseph Martínez Aguiló.

**

Lo certamen literari-musical que anyalment cele
bra la *Academia Bibliográfico-Mariana*, de Lleyda,
ha tingut lloch, guanyant'l primer premi de mu
sica'l compositor don Francisco Brunet, professor
d'aquest Seminari Conciliar.

També s'ha celebrat á Girona, per les fires de
Sant Narcís, la festa del dinové certamen organiat

LO GENI DELS SEPULCRES, ESCULTURA PER CANTALAMESSA.

per la «Associació Literaria», d'aquella capital, havent correspost les recompenses ofertes á escriptors tan distingits com la senyora Moncerdá, los mestres en gay saber senyors Riera y Ubach y's llorejats poetes senyors Bori, Masifern, Carreras, Palol y á alguns altres autors menys coneguts.

**

Ab la professió religiosa de Sor Eularia Anzizu (en lo món Mercé), lo monastir de Pedralbes ha d'estotjar pera sempre un cor bellíssim, que s'abrusa en l'amor á Deu y á la Pàtria. La ceremonia á que volem referirnos se verificá ab les solemnitats de rúbrica en la església d'aquell Real Monastir, á presència del senyor bisbe de la diòcessis y de distingides famílies de la capital; apadrinaren á la professio son oncle don Joan Anzizu y sa cosina donya Isabel Güell y López.

També mereix esser apuntat en aquesta secció un altre acte religiós: la consagració de nostre il·lustre paisá'l doctor Verdaguer y Prat pera bisbe de Texas (Mèxic); en aquella solemnitat oficiaren los bisbes de Barcelona, Vich y Lleyda, assistits per senyors canonges, y apadriná al novell bisbe'l doctor Vergés y Mas; hi foren presents les primeres autoritats y una triada concurrencia.

**

Ab motiu de la estada á Valencia del conegut escultor senyor Vallmitjana (A.), pera veure, ja fossa, sa estàtua eqüestre del gran Rey en Jaume, hi fou obsequiat, en unió ab lo fundidor de la obra senyor Climent, ab un esplèndit sopar en l'hôtel de París; figuravan entre'ls comensals lo governador y l'alcalde de Valencia, membres de la Comissió artística del monument, y alguns amichs particulars

del escultor. Los brindis que s'hi pronunciaren, plens d'entusiasme y eloquència, donaren á la festa un tò marcadament patriòtic, essent dignes, en aquest punt, d'especial menció los dels artistas industrial objectes del obsequi, y'l del governador de la província, axí com los dels senyors Llorente, Vives Ciscar y Castell, de la Comissió organitzadora del monument, que deurá pròximament inaugurar-se.

**

Un incendi ha destruït per complert la Fàbrica de Tabacos de Madrid, debentse atribuir semblant desastre á un descuyt dels vigilants del establiment, es á dir, á la causa matixa qu'en poch temps ha deixat malmetre tants edificis de propietat de la nació.

Una altra catàstrofe que per desgracia ha produ-

hit més deplorables resultats que aquella, es lo naufragi del creuer anglès *Serpent* en les costes gallegues; dels 175 homes que formaven sa tripulació, no més tres han pogut salvarse, y'l número de cadàvres trobats fins avuy puja á una xifra massa respectable.

ENRICH LAPORTA.

NOSTRES GRABATS (1)

Don Práxedes Matheu Sagasta.

Per cortesia ab l'hoste qu'ha tingut aquests días la nostra Ciutat, publiquem lo retrato del capitost del partit liberal espanyol, qual vida y miracles son prou coneeguts pera que'ls reproduhim aquí com explicació d'un grabat.

Sabadell: Vista general, La Casa de la Ciutat, La plassa del Mercat.

Resultat de las excursions del senyor Real, son moltas de las vistes de poblacions que publicu m; aquestas de Sabadell haurian hagut de sortir junt ab los articles que últimament dedicá á tant industriosa ciutat; però com no estavan los grabats fets, surten ara, y'n tenim molts més de preparats que surtirán próximament junt ab algun nou escrit del nostre intelligent y actiu colloborador.

Lo geni dels sepulcres.

Aquesta escultura italiana es per sa factura digna de la publicitat en una revista ilustrada, y per son assunto propia d'aquest mes, lo mes dels recorts tristos y de tribut als que foren. En mitx de la gatzara de la vida, ¿què menos podem fer que dedicar aquest curt espai á la memoria dels que ja no son?

Verdi y Boito.

Lo quadro de Ximenes, representa als dos grans compositors repassant la partitura de l'*Otello*, en la sala d'estudi de Verdi á la *Villa Sant'Agata*. Es sabut que Boito volgué escriure'l llibret de l'última producció de son vell mestre y company, y es sabut lo molt que'l vell mestre estima y considera al seu dexible; la escena, donchs, que representa aquest grabat ha tingut lloch molt sovint y durant molt temps, abans de l'estreno de l'*Otello*, consultant modificacions y refinaments d'art fins á conseguir los dos músichs deixar la obra acabada, l'un ab sa inspiració inagotable, l'altre ab sa escrupulosa critica.

No serà per demés fer conèixer aquest quadro á nostres lectors, ara que estèm en l'estreno de la nova òpera á Barcelona.

Cerdanya francesa.

Las sis vistes que'n trobarán nostres abonats, en las pròximas planas, van espicadas en l'estudi del senyors Almera y Bofill, que continuem insertant.

Maniobras militars.

Lo malaguanyat Balaca'n dexá moltas probas del seu talent; una de tantas es aquesta composició d'assumpto militar que donem en lo present número, ab la doble oportunitat de ser l'obra d'un artista mort y l'assumpto d'interès actual.

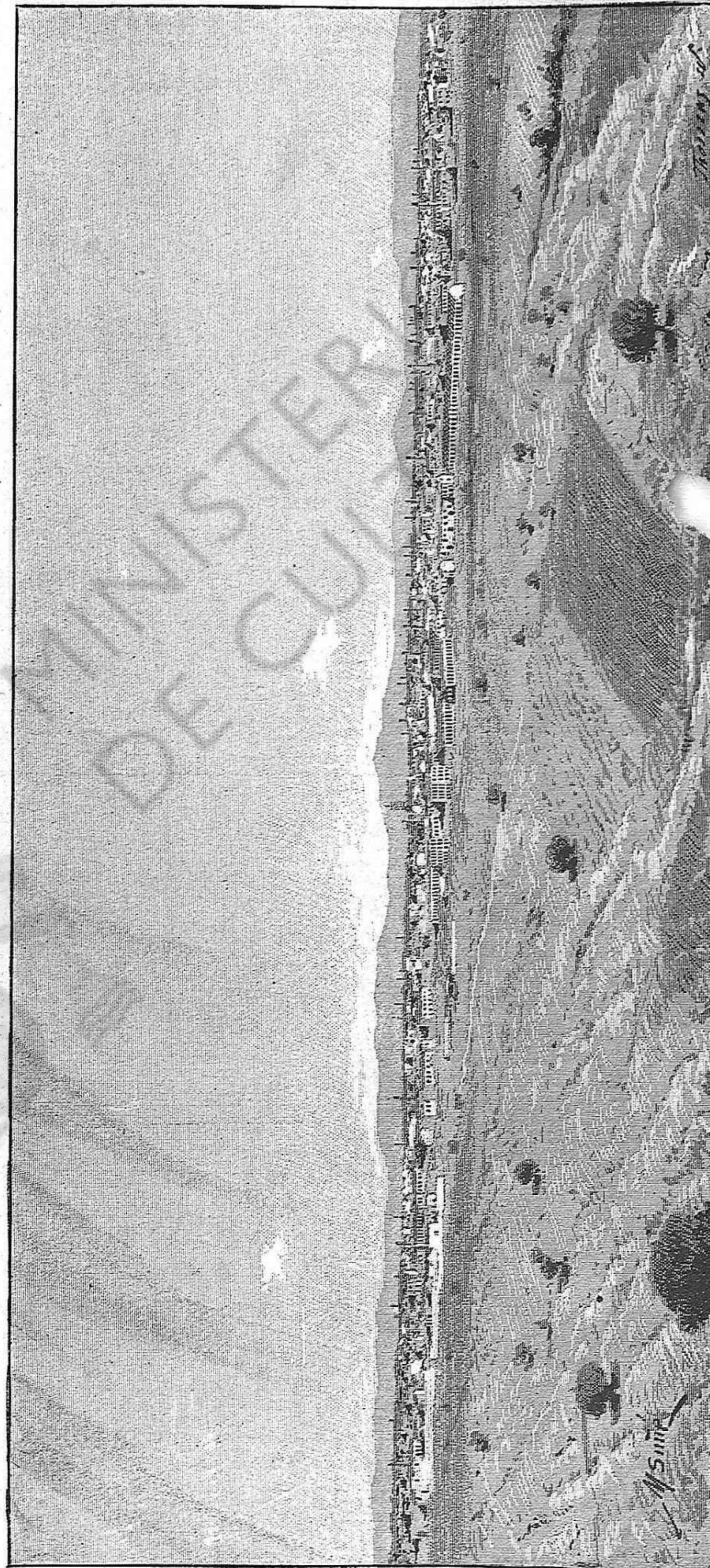
PERA LA HISTORIA DE LA INDUSTRIA

LLANERA CATALANA

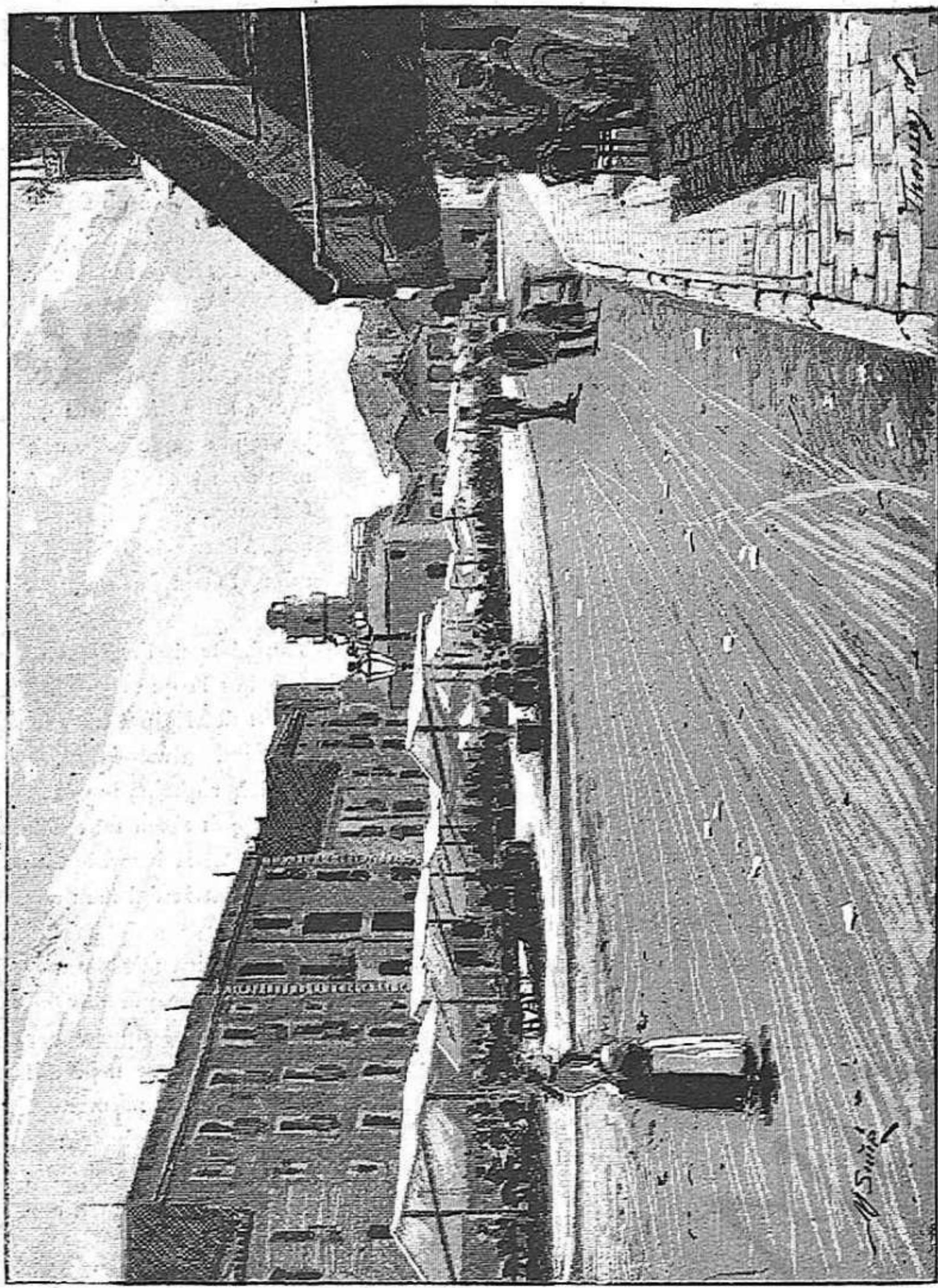
III

De tothom es sabut que la fabricació llanera á Tarrassa es antiquíssima; axis es que encare que tot quan transcriui de lo que referent á sa historia se guarda en l'Arxiu de dita ciutat, estiga relacionat ab la de sa particular industria, tot té'l mateix interès pera la de la fabricació de la llaneria á Catalunya y hastá á tota Espanya, puig si bé ho rela-

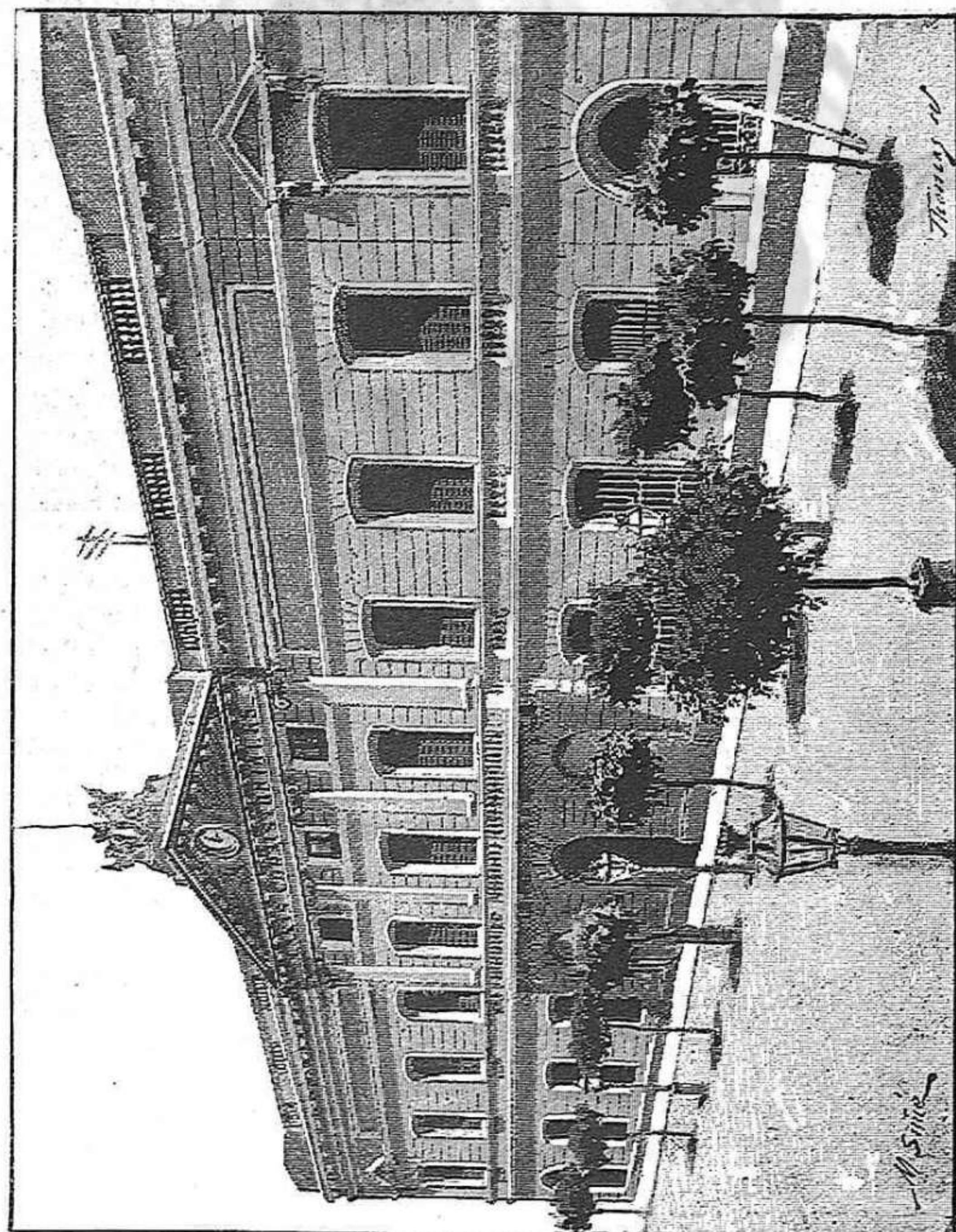
(1). ERRADA. En lo número 245, lo grabat de la plana 284 té'l titol equivocat, ja que en lloc de representar la estatua de Aragó, feta per Mercié, que s'axeca en la Place Aragó de Perpinyà (com erradament hi posarem), reproduueix la que últimament havia esculpit nostre malaguanyat Oliva, y ha sigut no fa gayre erigida en honor del célebre astrónomo en la plassa del Observatori, de París.

VISTA GENERAL

LA PLASSA DEL MERCAT, PER M. SUNE.

LA CASA DE LA CIUTAT

tem en nostra propia llengua ja que avuy no es questa extranya é incomprendible pe'ls homes de lletres estrangers, razonablement pensant tamdoch té de serho pera'l's demés espanyols no catalans, ni mallorquins, ni valencians.

Donchs bé; avuy, seguint la meva tasca, donaré á conerer altre document, inèdit com los demés, y verament més curiós que abdos publicats en aquestas planas. Son las «Ordinacions fahents per lo offici de parayres extretes del llibre vell del dit offici de parayres», que's llegexen en la primera plana del llibre dels concells dels parayres de Tarrassa, que's comensá en l'any 1559. Lo que sento es que desde l'any 1390, fetxa dels dos documents á que he fet referencia, no haigi trobat res més tocant á la materia que m'ocupa en cap dels maltractats llibres de l'antedit Arxiu, lo que encara més ho sento, perque axò'm dona la seguretat de que se n'han de haver perdut alguns, donchs que n'existeix un del segle XIV, en quin ja's troban ordinacions tocants á la fabricació de la llaneria á Tarrassa.

Perque no's perdin los datos que per sort he anat trobant, si desapareixan los pochs llibres que per miracle's conservan, los vaig publicant, creyen fer ab axò una bona obra. La satisfacció que aquestas donan es la millor recompensa que experimento després d'aquesta classe de treballs.

Diuhen axís las nomenades ordinacions dels parayres de Tarrassa:

»En primo ordenaren que tots los draps acceptats burells é blanquinosos si son mal apparellats ó flachs ó bruts que aquests tals sian judicats henó hi sia posat sinc tant solament lo plom del general é no lo de la Vila á coneугuda dels dits vehedors.

»Item ordenaren que si los dits draps eran massa texits á culpa del texidor que cascun parayre puga fer mirar é juciar dits draps si son mal texits é si dit texidor li ha fer smena del texir que haia á pagar lo que dits vehedors juciarán tots pena de X sous dels quals sien fetes tres parts la huna al amsador lactre á lo batlle y lactre als vehedors.

»Item que tot drap que vinga del molí é sera guastat per forat é per altre dany á culpa del moliner que los dits draps sian jucicats per dits vehedors ans que sian apparellats haia á pagar lo dany que dits vehedors juciarán tots la dita pena de X sous partida axí com dit es.

»Item ordenaren que ates ques feyen alguns abusos en los draps que algunos perayres stranyos com tenian los draps en Barcelona deyen que los dits draps eren de Tarraça. Y per quant no eren prou sufficients donaven aquells á mancho preu la qual cosa redundave en gran dany y perjudici dels parayres y habitadors de dita vila y terme, per tant per evitar los dits inconvenients ordenaren que tots los texidors de dita vila y terme que farán feyna en aquells de aquesta hora en avant haien á fer á tots los draps mesclats é draps de color axi en contrarys com en altres qualsevol draps que sien de color ó mesclats texiran é los quals venen á la taula per possar dues lletres per senyal una T y una A per significar que son de Tarraça é açó tots bant é pena de tres lliures Barceloneses guanyadora per la mitat als consols dels texidors y acusador per yquals parts y per laltra meytat al official qui faria la executio y á la Iglesia de Sant Frits y Spital de dita vila per iguals parts.

»Item mes ordenaren que tots los que fan draps dins de la present vila y termeno puguen aportar los draps á Barcelona ni en altra part ni vendre aquells ó part de aquells sens que primer no sien vinguts á la taula y sien jucicats per los consols ó adiunts sots pena de trenta sous guanyadors per la tercia part als consols y per laltra al acusador y per laltra al official.

»Item es estat ordenat que tots los draps haien de esser jucicats y plomats per los consols segons lo que serán y plomats perque sien per mijia ó per fi, lo perayre de qui será lo drap no pugue arrauar

lo plom ans aquell haie de esser venut ab lo dit plom y si serà contrafet caygue lo perayre de qui serà lo drap al qual serà arrenchat lo plom en pena de L sous barcelonesos guanyadors per la tercera part als consols y per la tercera part al acusador y per la tercera part al official.

»Item ordenaren nenguno discrepant que no sie ningun perayre dels dits vila y terme que fos ni presumesque enfortir draps alguns axi mesclats com altres qui fossen que sien llur propis ni daltres que sien dels dits vila y terme sens que primer no hi fassen llur senyal y lo senyal que faran ni determinaran á fer dins XX dies prop venidos y complits apres que la present serà publicada hajen de fer posar en lo llibre del offici de parayres perque vos pugue en ningun temps cambiar y sie alli per memoria en sdevenir sots baut de XV sous partidos co es per la tercera part als consols del offici y per laltra tercera part al official que fará la executiò y per la restant tercera part al acusador. (*Fuit publicata die 10 Octobre 1530.*)

»Item ordenaren nenguno discrepant que per evitar molts danys é inconvenients ho encare algunos robos que alguns perayres no tement á Nostre Senyor Deu ni la correctiò temporal no dupten carregar los draps als tinador á cada cap é stricar aquells fentlos tenir mes nombre de canes que no farian si per llur degut y san carregar los dos caps eren stricats é axugats la qual cosa es netra lo peccat y robatori cosa de mal exemple per ahont volen tenir los dits mals ordenaren que los consols del dit offici qui vuy sou ó per havant serán puguen mullar tots los draps dels perayres y ques fan dins la dita vila y terme si volràn y mullats aquells y apres exugats y stricats y tomats á llur compte si aquell te drap ó draps sen tornarán é desminuirán mes de tres palms de cana de Barcelona de les canes y palms que serán trobats ans de mudar aquell. Tal perayre de qui será lo dit drap que sen tornará y disminuirá mes dels dits tres palms caygue en bant y pena de LXX sous barcelonesos dels quals sie exemptat sens gratia ni mercé, del qual bant haie la tercera part lo official qui fará la executiò y les restants dites parts sien fetes quatre parts yguals, co es les tres per los tres consols y la restant quarta part per lo acusador entés empero que si aquell tal drap ó draps no disminuirán ni sen tornarán més de tres palms que en tal cas lo perayre y senyor del tal drap no sie caygut en bant ni pena alguna ni haie de pagar despeses algunas pera aquella volta.

»Item mes ordenaren que de aquesta hora en avant los moliners de draps dels dits vila y terme com fora de aquella que molinarán y enfortirán draps dels habitadors del dit vila y terme, que sien obligats en enfortir netejar y ben molinar los tals draps en manera que dits draps no resten bruts flachs ni massa forts ni tinguen tals draps altres coses quels sien danyoses de la qual cosa ne sien jutjes y coneixedors los consols presents y sdevenyders al dir y parer dels quals les parts hi hagen de estar en tot lo dany que aquell tal drap ó draps haurán rebut la qual volen que sia notificada als dits moliners.

»Item ordenaren que los perayres en la novella electiò anomenats daren plen poder als consols de nou elegits y als apres de ells que fassen que tots los perayres se tinguen de examinar del die present en avant y que tingen de fer propri senyal en los draps quisca dels farán lo qual senyal tingue de esser scrit y continuat en lo present libre altament que croqui suen passar dits draps ans be aquells sien inhibits un mes que vingan perayre que no sie examinat no pugue apparellar dits draps ni tenir per xo ni senyal y que sobre açó puguen ordenar y desordenar á tota coneiguda dels dits consols qui son é temps serán.

»Item asalariaren al Notari de la present vila que ultra dels dos reals que donan los consols de

temp vell ensá li sien dats XX sous y qué per aquells tingue de anar á tots consells y rebre aquells y fer albaran dels stricadors y pendre la seguretat de aquells y hoyr los comptes dels consols y que dit pacte sie durador tant quant á la una de les parts volria y appará y aquell li tingue de pagar quiscul any lo dia quels traurán los consols.

»Item ordenaren é desliberaren que qualsevol draps de qualsevol nombre sien blaus y blanchs que se puguen y haien de tenir tan solament y no altres encare que sien banats y tinguen fil algun de través ó de llarch que per ço los consols y altres personnes qui aquells passarán vol puguen deixar de passar y picar: per fi si altres deffectes no tindrán annullat y cansellat qualsevol altre ordinatió y desliberatió fins assi en contrari feta.

»Item determinaren que no sie ningun perayre ni altre qualsevol que faça exercir de roba en dita vila que gose ni presumesque ni li sie licit ni permés pendre ningun aprenent de parayre que haie stat ni habitat en dita Vila ab perayre algu ni altre qualsevol que fassa exercici de draps sens expres voluntat y consentiment de primer amo que havia tingut dit apranent en dita vila y açó á pena de sis lliures moneda barcelonesa per quiscul y per quiscula vegada que será contrafet partidores co es quatre per lo amo de qui dit aprenent seu será anat y dos lliures per lo official executant.

»Item determinaren que no sia ningun perayre de la present vila qualsevulla que sia que de aquesta hora en avant que pendrá ó pendrán aprenents ara sia á temps ó li donen dinés que hi haja estat quinse dias que lo dit amo haie de pagar los dos reals y quels haie de haver dit amo del dit aprenent y que los dits consols ó altres consols no sien obligats en picar primer lo drap ó draps qui apostats los serán davant fins que lo amo del dit drap ó draps haie é haien pagats los dits dos reals del dit aprenent.

»Item detterminaren que attesa la charitat que Miquel Anglés fá de present á la Iglesia del Santissim Soperit de dita Vila de unes stoveles molt belles que ha donades, que li donen plena facultat y poder que fassa los ploms que lo dit offici tindrà menester per lo exercici fan los honorables consols de dit offici en plomar los draps que se ploman y passan en la present Vila y que se li haie de pagar á rahó de tres sous per dotsena de ploms de la forma y manera que vuy los fá y hun plom en cap per dotsena y açó per temps de quatre anys del die present en avant comptadors ab tal empero que á dos dotsenes lo haien de avisar.

»Item determinaren que attés lo abús que alguns sé té suppositiò fán stirar los draps, que sia en facultat dels honorables consols de dita vila, debanyar aquells y si trobarán curtaiar dos palms que paguen les despeses que se farán y si tres palms insidesqua en pena lo amo del drap de X sous y si quatre palms pach de pena XX sous sinh palms, tres lliures, sis palms sis lliures, set palms set lliures, vuyt palms á arbitre dels honorables consols de les quals penes sen haien á fer quatre parts ciò es la una al acusador laltra al official executant laltra als consols laltra á la lluminaria dels consols lo qual drap que se haurá de banyar per dits consols á dos perayres y aquells haien lia pirar en poder del ara balle y als banyadors sels haie de donar un real per home y que puguen fer un sagell pera sa-gellar als draps obrerán.»

J. SOLER Y PALET.

ADEUSIAU

Lo bon Deu ha disposat
que't dexés, oh Patria mia;
cumpliré, y ab alegría,
sa divina voluntat.

Ple d'anoransa que sia
refilaré cants d'amor:
adeu, Patria benvolguda;
adeu, Patria del meu cor.

En la terra americana,
¿Cóm no t'haig de recordar,
bella terra catalana?
¿Cóm te podría olvidar;
ab ta llengua tan galana
que conservaré ab amor?
Adeu, Patria benvolguda,
adeu, Patria del meu cor.

La Patria per qui sospiro
entre canticas de mel,
y que nit y dia admiro,
ja sé, ja sé que es lo cel;
mes com tres de cel te miro,
Catalunya, bella flor:
adeu, Patria benvolguda;
adeu, Patria del meu cor.

També Jesús l'estimava
á la Patria que escullí,
quant del Egipte hi tornava
hont per salvarse fugí.
Es deber que'n imposava,
y per ço tinch tant d'amor:
adeu, Patria benvolguda;
adeu, Patria del meu cor.

Ja l'Amèrica m'espera
hont diuhen que s'es felís;
mes tu, Patria que venera
mon cor, ets mon paradís.
Sota d'alguna palmera
jo seré'l teu trobador:
adeu, Patria benvolguda;
adeu, Patria del meu cor.

En tu pensaré de días;
te somiaré de nit,
y en mas penas y alegrías
serás consol del meu pit.
Ets tan hermosa, y ¿voldrías
que no't recordi ab amor?
Adeu, Patria benvolguda;
adeu, Patria del meu cor.

Patria hermosa, Catalunya,
may, jamay t'olvidaré;
si'l meu cos de tu s'allunya,
en tu l'ànima tindré;
nit y dia't cantaré
com enamorat Pastor:
adeu, Patria benvolguda;
adeu, Patria del meu cor.

Adeusiau, montanyas regaladas,
que aquesta hermosa terra coronau;
sou puras com las brisas perfumadas
que'l bosch exhala quan la tarde cau.

Adeu, turons de l'alta cordillera
del Pirineu altivol, geganti;
adeu, Puigmal de blanca cabellera;
adeu, Montseny y Montserrat diví.

De Montserrat á la Gentil Floreta
invoco com estrella d'Israel;
adeusiau, hermosa Moreneta,
vos cantaré fins arribar al cel.

Adeusiau, floretas catalanas,
que sou com l'incensari del Etern;
adeusiau, violas bosquetanas,
rosellas y clavells del nostre Eden.

Adeusiau, fontanas bullidoras;
adeusiau, boscurias y jardins;
adeusiau, cardinas cantadoras,
que refieu dels boscos entre'ls pins.

Adeusiau, ciutats, vilas y pobles
y ermitas que coveu al raig del sol;;

y á la de Sabadell bonicas coblas
li cantaré com tendre rossinyol.

Guardaume en terra y mar, Verge divina;
Verge de la Salut, ¡ay! no'm dexeu;
so vostre fill, oh celestial Regina,
y al que'us invoca may l'abandonau.

Adeu, adeu, oh Patria benvolguda;
adeu, adeu, oh Patria del meu cor;
escola, puig m'estimas, conmoguda
l'adeu que't dirigeix lo trobador.

Ni lluny de tu podré may olvidarte;
sempre'l mateix amor conservaré,
y fins la meva sanch per defensarte
content, oh Catalunya, donaré.]

Adeu, ho Patria plena de noblesa;
adeu, cel que l'abrigas pur y blau;
adeusiau, recorts de ma infantesa;
oh Catalans que estimo, adeusiau.

JOSEPH CALONGE ESCOLAPI.

LA NOVA ERA

(Continuació.)

XV.—CARA Á CARA.

Un cop la porta fou tancada, semblá que'ls amotinats volguessen revifarse: comensá un á tatzar de cobardía la mansuetut dels demés, y llavors cada hu, volent espolsarse la responsabilitat, la feya recaure en l' altre, y axó durá fins que'l marinier que'ls capitllava posá fi á la disputa encaminantlos á fer brugit á un altre lloch.

Encara'ls de fóra debatían las seuas qüestions, quan lo militar s'enfilava escala amunt ab en Rafel. L'amo de la casa, ab visibles mostres d'estorament, eixíá á la porta del pis, y cambiant una salutació cortés ab lo qui acabavn de tráurel de perill, li allargava la má pregantli qu'entrés.

—Senyor militar,—li diguè quan va tenirlo dins d'una saleta senzillament moblada,— á vosté dech la vida, y ni la meva amistat, ni ma casa, ni mos bens bastan á pagarli tal deute.

—Si l'amistat que vosté m'ofereix,—va responder el desconeget,—no fos ja paga ben rica per tant xich servey, me bastaría la satisfacció de cumplir ab ma conciencia d'home y ab ma obligació de cavaller. Essent aixís, li dono las gracies, y al oferí meli com amich de cor, li suplico que oblide'l fet que ho motiva.

—¿Oblidar-lo? ¡May! Mentre visca me'n recordaré,—va exclamar don Joan.—Peró comprench la excessiva modestia de vosté y no vull mortificarla. Ara sols desitjaría que ma senyora tinguès la satisfacció de conéxel, y si vosté'm fes l'obsequi d'acompanyarme fins á l'habitació hont se troba ella....

—Ab molt gust; serà honra molt gran pera mi'l saludarla,—feu l'incògnit.

Tots dos s'alsaren al mateix temps de la cadira; però no'ls fou menester caminar gayre, puig trobaren á dona Gertrudis al llindar de la porta hont se dirigian. Se'ls mirá d'una manera particular y sens fer lo més xich mohiment, com si siguès una estatua de pedra clavada allí.

—Gertrudis,—va dirli son marit,—viu descansada, no temes res: lo perill ja es fóra, y tenim ab nosaltres al qui'ns ha salvat..... Aquí te'l presento..... Senyor..... comandant, ¿puch saber quina es la gracia de vosté?—

Lo preguntat no torná resposta y exhalá un sospir molt fondo.

—Filla meva!—exclamava llavors la Concepció eixint ab una noyeta com d'uns cinch anys, agafada pèl cos y aixecantla,—¡filla meva, aquí tens al teu pare!—

Y l'Enrich (que altre no era aquell militar), sa esposa y sa filla formaren com un sol cos en una estreta abrassada.

Dona Gertrudis contemplava l'escena sens moures d'allí, ab los ulls fixos y tant oberts que sembla van eixirli del cap: lo senyord de Piguillem reculá una passa, y ab las mans crispadas y la veu tremolosa, articulá ests mots:

—¡Dèu del Cel! Tu..... ¡tu ets l'?....

—Sí, senyor, so aquell Enrich al qui vostés coneixan des de que va naixe; so aquell desventurat que s'encomana á vostés pera que avuy lo fassan venturós donantli'l nom de fill; y al demanárloshó, invoca las penas que l'han aflijit per espay de sis anys, penas tant grans que bastarán per espiar culpas majors de las qu'ell pot haver comés. ¡Tingan pietat de mi, tingan pietat de sa filla! ¡En nom d'aquest ángel innocent!—

Al dir estas paraules estrenyía á la Dolors contra son pit y li omplíal rostre de besos. Dona Gertrudis estava conmoguda fins al punt de cäureli llàgrimas; però no s'movía del lloch ni res deya: don Joan, esforsantse, respongué ab veu tremolosa:

—Puig Deu ho há permés, aixís sífa.—

Llavors l'Enrich los va besar la má á tots dos ab gran respecte.

Al cap d'un xich, quan ja refeta la senyora enraonava ab son gendre y l'Agustina abrassava á son nebó, don Joan parlá, però tant emborballat, que no fou possible entèndrel: de cop son rostre feu una contracció, se li va torce la boca, y hauríá caygut á terra si l'Enrich no haguès correut á sostenirlo.

—¡Rafel,—cridí l'Agustina,—corre, vés á cercar al doctor, que vinga corrent!—

Cridaren al cotxer, y entr'ell y'l gendre á pes de brassos dugueren lo senyor al llit. Quan poch després lo metge'l visitava, declará que'l cavaller havia tingut un atach de feridura.

XIV.—DARRERÍAS DEL ERGULL.

Caygut Napoleon del trono y fetas las paus ab la França, l'exèrcit invasor desocupá'l país, y la ciutat de Barcelona de poch en poch aná recobrant sa fesomía característica.

L'Enrich continuava en lo servey; però á causa del estat de son sogre, que seguia malalt y paralítich al llit, haguè de demanar llicencia per algun temps, puig aquell home que tant mal havia desitjat ferli, llavors lo volía sempre á son costat, lo mateix que á la Concepció. Tant la filla com lo gendre no'l desamparavan; ells dos sols l'assistiren en aquella malaltia llarga y penosa, ab l'interés de dos fills bons, ab la fortalesa propria d'ànimes generosas avenadas al sofiment.

Molts días, lo gendre, ab una humilitat de la que's veuen pochs exemples, li demanava permís pera visitar als que li havíen fet de pares. Ab açó'l jove satisfeyá una necessitat del cor y tenía uns moments d'esbarjo, puig no cal dir si estavan ó no alegres lo senyor Francesch y la senyora Pepa al véurel bo y sa y, com deya l'honrat mestre, enfiantse com un carabasser.

En una d'estas visitas á últims de juny rebé l'agradable sorpresa de trobarhi al pare Arcángel. Lo bon frare s'havia amagrit y duya l'hàbit ple de pols.

—¿Qu'es aixó, noy?—diguè eixint al encontre del jove y passantli'l bras per la cintura.—¡Ja veig que has fet carrera! Ara m'ho deya ton padri.—

Quan haguarem parlat l'un de son desterro y l' altre de la campanya, se tractá de la malaltia de don Joan.

—A propòsit,—saltá l'Enrich.—La seva vinguda es causa de més d'una satisfacció pera mí: ha de saber que uns quants días ha, tot sovint lo malalt demana á vosté.

—¿A mí?—va respondre'l frare ab estranyesa.—¿De veras?

—Sí, senyor, y ab molt d'interés. Vosté vindrá ¿no es veritat?

—Acabo d'arribar y estich rendit del viatge; però essent com tu dius, hi aniré desseguida, abans de presentarme al convent.—

Al posar ell y l'Enrich los peus á l'entrada de casa Piguillem, trobaren á l'Agustina, que no tinguè prou boca per expresar lo que sentia tornant á veure al seu confès. Un cop foren á dalt, passaren alguns moments ab dona Gertrudis, qui, sols després d'un gran esfors, va recordars del frare y'l va coneixe; mes, tant havíen minvat las potencias de la bona senyora, que no va mostrar goig ni pena. Mentre tant, l'Enrich volgué preparar á son sogre pera rebre la visita; y la Concepció, al tenirne esment, eixí á saludar al religiós.

—¡Ay, pare Arcángel!—sospirá,—¡a bon'hára arriba! Necessitem molt los consols de vosté, á qui tant debem, que tant ha tingut de sofrir per nosaltres.

—Filla,—feuli avinent lo bon cristiá,—en aquest mon de proba, per cada gota de mel que arriba á nostres llabis hem de beure rius d'amargor. La vida es una lluya continua, y tots los que senten fam y set del bè deuen ajudarse.—

Lo senyor de Piguillem, aixís que'l va veure's conmogè tant, que las llàgrimas li escaparen, y no poguè dirli res al prompte, perque'l sanglot li impedía.

—¡Vaja!—va insinuarli'l caputxi, agafantlo per la má.—¿Per qu'és trastorna? Tinga fe en Deu Nostre Senyor, que si li convé, li tornará la salut.

—¡Ay, pare Arcángel! ¡Sò culpable, molt culpable!—exclamá confosament lo noble, que de totas sus facultats no conservava més que un xich d'inteligencia y, ab molta pena, l'us de la paraula.

—Per demunt de tot lo humá s'aixeca la misericòrdia de Deu, qu'es infinita ab tots los qui's peneideixen.

—¿Y vosté..... ja'm perdona?

—¡Jo! ¡Si sò un veritable amich seu! No'm parle d'esta manera; ans, al contrari, dispose de mi en tot quan jo puga ferli plaher.—

Los ulls del malalt llavors semblaren dues fonts.

—Donchs ja que vostè es tant bondadòs,—va pregarli aixís que poguè,—fassam la caritat d'unir aquests cars fills meus ab lo sant Sagrament del matrimoni.

—Units están per sempre davant de Deu; però es necessari ratificarlo en la deguda forma, y açó deixeho pera mí.

Lo pare Arcángel cumplí sa paraula al cap de tres días, benehint novament l'unió dels dos joves; però est cop ab totas las formalitats necessàries y en presència del pare de la contrayent, que aixís ho demaná.

Lo senyor de Piguillem, creyent pròxima sa fí, vamanar que'l sagamentessen y volgué rebre aquest últim consol de la vida de mans del pare Arcángel. En son temor, lo malalt va equivocarse perque'ls seus días no termenaren fins passat un mes. Lo mateix frare lo ajudá á bè morir, va clucarli'l ells y li vestí l'hàbit de religiò, cumplint com debia la voluntat del difunt.

Assistiren al enterro, á més del Enrich, alguns pochs membres de la familia (puig, tant lo finat com sa esposa, no tenían gayres parents aquí), dos ó tres coneguts y'l senyor Francesch.

Ara aquell vas ple d'ergull es un grapat de matèria inanimada cobert per una llosa en los claustres de la Catedral.

XVII.—LOS DOS AMICHS.

A mitjans de novembre, un diumenge á la tarda, un jove alt y prim, vestit ab jupa y barretina llarga que li penjava esquena avall, anava pèl carrer d'en Raurich. Fuya molt fret, y l'home caminava depressa tirantse endavant y duya las mans á la butxaca.

Al peu d'una taberna, fora'l carrer, hi havia una castanyera embolicada ab una caputxa covant á la falda, entre uns draps negres, la seua mercaderia y fent crits de: «¡Calentas y grosas!»

—¿Quantas ne doneu per un quarto? —preguntá'l fadrí deturantse.

—Set, y que són ben bonas, —respongué ella.

—Doneumen dos, —va demanarli'l passavolant.

Y la dóna li comptá fins a catorze castanyas.

Méntres ell las recullia, passá un minyó que á pesar de ser petit, aparentava tindre de disset á divuit anys: vestia de barragá negre, duya barret de cresta y manteu y calava unas sabatas grossas.

—Hola, jescola! —va ferli lo de la barretina, dant-li un'esquenada: —Ahont vas tant depressa?

L'escomés, que semblava molt apocat, va girarse ab disgust, y sens dir paraula continua'l seu camí.

—Bè, home, bè, —li cridá l'altre. —Se coneix que prosperas, que no vols dir res als pobres; mes perçó també't morirás.

Llavors, lo del barret torná á girarse, y avansant cap al qui li dirigís tal rahons, feu ab sorpresa:

—¡Ah! jets tu, Gaig?

—Sí, Ponet.... Home, tócalà; feya molt temps que no'n havíam vist.

—Sis anys, una cosa aixís —afirmava l'escola encaixant ab l'altre.

—Y donchs, ¿qué fas? Semblas un mig senyor.

—Per forsa, noy. Com qu'estudió....

—¡Ah! tires per capellá. Bè, noy, bè.... Vaja, ¿no vols beure?

—Nò, gracies.

—¿Per qué?

—Perque no tinch set.

—Entra, home, y déixat de cumpliments.

—Te dich que nò, no pot esser.

—Ab aixís si que m'agraviarías, —va dir lo Gaig estirant al Ponet per la roba.

—Vaja, donchs, com vullas, —respongué l'estudiant deixant portar fins á la taberna y llambregant a una part y altra abans de ficarse á dins.

—Home, —li feya present lo Gaig oferint caspanyas, —no has de ser aixís, tan escrupulós; los capellans també menjan y beuen. ¿Qué vols? —ay guardent ó ví?

—Ayguardent? Nò, Dèu me'n quart.

—Sí, guarda, que't morirías! Aixís es com vos crieu tant delicats. Mosso, pòrtans dos quartos de ví de setze per cada hú....

Quan hagueren begut, lo Gaig se tragè de la butxaca un cigarro de bòta y'l va encendre en la corda d'esparr que á tal objecte cremava penjant d'un clau á fora'l carrer.

—També fumas? —li preguntá'l Ponet com escañalitzantsen.

—Sí, home. ¿De qué t'admiras? Ja ha passat allo d'amargarse per fer la cosa mès natural del món. ¿Quin mal es lo fumar? Degas. Ja vaig tallarme la qua; y perçó es que tinch la llana fòra del clatell.

—A m'm sembla que no pot ferre gayre bè.... Però (mira, ara'm ve á la memòria una cosa que no té res que veure ab lo que parlem) te records de llavors que'm feyas donar cartas á una senyora quan jo era escolà?

—Prou, no tinch de recordárm'en.

—¿Y qu'el senyor que' las hi enviau un dia va fers casar ab ella mentrens lo pare Arcàngel deya missa al Ecce-homo?

—¿Què m'explicarás, si jo ho sé tot? Sòrt de mí, que sinò encara foran solters. Quan varan casar-se, jo era fòra de Barcelona; però després vaig saber-ho tot.

—Creurás que may mès los he vist?

—Jo prou.

—¿Si? ¿que potser los coneixes?

—Uy! Si vaig á casa seva á tot hora. Afugur que ell era'l meu amo, que jo li vaig pòrtar tot aquell negoci, y que 'hauria fet tota la guerra ab ell, sinò que'm mudaren de batalló.... Ara se li ha mort lo

VERDI Y BOITO REPASSANT L'«OTELLO», COMPOSICIÓ PER HECTOR XIMENES.

sogre, que ja's dimonis se'l ne deuen haver portat; y si no es al infern tindrà sòrt de que va penedirse. Jo, si es Déu, no'l perdonava pas.

—No digas aquestas heretgàs, que això no es de cristians.

—Y si era un home que no'n corran de tant dolents....

—No hi fa res, això no's diu.... Però jahont son ara aquells dos! M'agradaria véurels.

—Això ray! Vína ab mi, que ara hi vaig.

—Nò, nò; me'n daria vergonya.

—Vergonya? De qu'è? Justament ella un dia va parlarne de tu. Jo vaig dirli que no sabia ahont eras ni ahont paravas.

—Ahont tens los amos, Rafelet? —lo Gaig va dir-li. —¿No son pas fòra?

—Ay! ¿encara se'n recorda?

—No té de recordársen?

—Y que fan? ¿quin ofici tenen?

—Cap ofici, jsi son d'allò mès richs! Ell va arribar a comandant; però la senyora li ha fet deixar la carra. Vínahi, home, te dich que son una gent molt franca; ja ho veurás. Vína.

Y, á pesar de que'l estudiant tenia por de comprometre ab tal companyia, lo Gaig va passarli familiarment un bras pèl coll, y l'obligá á seguirlo.

XVIII.—LOS CÓNJUGES.

En Rafel se trobava á la escala recolzat en lo passamá de llautó, quan los dos amichs varen arribar.

—Ahont tens los amos, Rafelet? —lo Gaig va dir-li. —¿No son pas fòra?

—Nò; á la sala xica del darrera'ls trobarás.

—Donchs, entrémhi, —feu lo Gaig al Ponet. Lo jove estudiant va descubrirse; mes l'altre's ficà a dins ab la gorra posada.

Entravan á un llarch corredor, quan al extrem eixí una noya de sis anys, bella y rossa, vestida ab coteta de dol.

—Pare, lo Gat es aquí! —va cridar tota alegre.

—Mira qu'es proul! —va dir lo Gaig al Ponet. Tothom me bateja: lo padrí va posarme Miquel, los companys me varen dir Gaig, y ara questa fàluga, com encara no té la pronuncia gayre bona, també'm moteja.

—Avant, entra, —sentiren que l'amo deya de dins estant.

—Som mès d'un á visitarlos, —feu saber lo Miqueló quan va ser á la porta.

—Qu'entre també la companyía, —va respondre la Concepció.

Lo Ponet, tot roig y avergonyit, saludá ab veu baixa.

—¿Que'm portas, Gat? —preguntava la Dolores al seu conegut, abrazantli las camas.

—Mira, un confit, —va respondre ell treynetsel del butxacó de l'armilla y posantse la noya á bras. —Però has de ferme un petò....

La criatura, després de pendre aquell dolc, posà los llabis á la galta del seu amich.

—Ves, lleig, que no t'estimo, —sumicà fent lo patrell, —no t'estimo, perque has begut vi.

—Ah, rateta! un altre cop te llevaré'l nas perque no ho endevines. [Miréu qu'es proul! —saltà ell esclafint de gust una rialla.

—Mira, dolenta! —li reptà sa mare contenintse'l riure. —Las noyas no demanen res, ni diuen estas cosas.

A tot açó, dona Gertrudis, ab los rosaris entre mans, estava indiferentá á tot sens dir paraula y ab un mitj-riure als llabis que ja se li era fet habitual; la pobre de mica en mica havia anat perdent lo seny, fins al punt de tornar com una criatura.

Llavors l'Agustina dugué una tassa de sopa que la Concepció va peixe á sa mare ab una paciencia y un amor imponderable; y al temps de passar la vella pèl costat del Gaig, aquest de part d'arrera li estirà, com qui no fa res, la mànega del gipó.

—Ves al dimoni, ximple! —exclamà la dóna mitj incomoda; però riwent y donant un cop á l'esquina del jove.

—¿Qué li agafa ara? —respostejà ell fingint ignorància. —A mi no'm pegue. ¿Sent?

—Mira, inquietòs, que algun dia te'n farà una que no t'agradarà gayre. —Ahont va açó?

—Vaja, no la fassas enfadar, pobre tia —pregà l'Enrich.

—Sempre, aixís que la veu, té d'atormentarla, —afegí la Concepció.

—Com qu'ella ja ho vol... ¿Oy tia? díghalo vosté mateixa, —preguntá'l entremaliat.

Per tota resposta, la cambrera li amenassà una bofetada, y's ficà á dins.

Com se pot comprendre, tot açó era bulla amistosa, y's prenien riwent. Després lo Gaig va dir á la Concepció:

—L'altre dia vosté'm parlava d'aquell escolanet d'anys atrás. ¿Se'n recorda?

—Sí, hi he pensat moltes vegadas, semblava un bon minyó.

—Y ho es també: afuguris que vol tirar per bisbe y no fuma ni va á la taberna, no te cap vici, es un sant; en fi, miresel, ja se li coneix bò prou.

—Ah! ¿es vosté? —feu ella ab to amable, diriginte al estudiant.

—Per seivirla. Però aquest plaga... —respongué'l pobre minyó corregut, ple de vergonya y sens poder traures les paraules.

—¿Donchs vosté estudia? —interrogà'l marit.

—Sí, senyor, encara que ab molta pena... Però no'm tracten de «vosté».

—No faltava més, —va respondre la senyora. —Vosté ja es un home y està en camí de tenir una carrera que mereix respecte.

—Vaja seguint fins á arribar á lo que's proposa, y allavors podrà recompensar lo que's seus pares han fet per vosté, —liaconcellà l'Enrich.

—No tinch sinò mare; al pare, que al Cel s'ia, no'l he conegut, perque va morir quan jo tenia dos anys.

—Però la seva mare dèu estar bè, —va voler sebre la Concepció.

—Ay, senyor! som molt pobres; la mare travalla de nit y dia; jo quan estich lles de l'aula y d'estudiar las llissons, escrichi fullas per un notari; y encara aixís no sè com ho faríam, si no fossen algunes bonas persones que'm uesteixen y'm pagan los llibres. —Pobre mare! fa lo que no pot.

Los dos esposos se miraren l'un al altre.

—Ja veurà, donchs, —feu l'espos després de ruir un xich. —Vingan, avuy ó demà, vosté y la seva mare, y veurem cómo se pot arreglar pera que no vagen ab tanta pena. Ja ho arreglaré.

—Viscan molts anys! Dèu los aumenta la caritat —exclamà'l jove agrairit ab tota la sev'ámina. —¿Cóm podrà pagárllo?

—Cumpliu ab la seva mare com á bon fill y portantane com un bon sacerdot. Jo aixís ho espero, y des d'ara li dich que ja té padrins per quan haja de cantar missa. —Va afegirí ella.

Lo senzill, lo bondados Ponet, noougè conteiríse: los ulls se li negaren de llàgrimas, y, no sabent expressar lo que son cor experimentava, volgué besar las mans del Enrich; mes aquest no ho va permetre.

Poch temps més durá la visita: lo Ponet de tant alegre no sabia lo que's feya, y desitjava que sa mare haguès esment de la sòrt que'ls havia vingut. Va pendre comiat dels senyors, oferintlos sos serveys y dantlos un miler de gracies. Lo Gaig surt darrera de ell.

—¿Que tal, escolà? ¿Qué't deya jo?—va recordarli al ser á fòra.

—Rahò tenías, m'has fet un gran servey,—respongué l'estudiant, trémol d'alegria.

—Ja ho veus. «Fes bé, y no fassas mal»; «tal farás, tal trobarás». Tu'ls feres bù, y ells te'l tornan. Sempre que jo't diga una cosa, creume, y no haurás de penedirten,—feu lo Gaig sentenciosament.

ANTONI CARETA Y VIDAL.

(Seguirà)

DE GIRONA Á BANYOLAS

(NOTAS D'UN VIATJER)

Als Maristas.—Una idea sobre la invasió dels francesos.—La casa d'en Prim.—Recorts de la cultura y hospitalitat gironines.—En lo taller de Gomez Germans.—Las Josephinas.—Altar y rexa dignes d'esment.—Entre las murallas.—Un prech á la Autoritat.—Heraldica.—Las arts decoratives y ls artistas.—Pintura de salas, botigas y cotxes.—Viuda de Quintana y fill.—Necessitat del ensanche de Girona.—En la Real Casa.—Un vot de calitat.—A Banyolas!.

—Vinga vosté á veure lo Colegi del Sagrat Cor de Jesús, dirigits pels Maristas—me digué un amich apassionat per dita institució.—Está en la part més alta de la població, y compta ja ab més de 250 alumnos á pesar de que no te més de dos anys d'existència.

Hi anárem, entrárem en lo espayós local del antich «Colegi de Girona» que es lo que ocupa, y sortí á rebrens y á accompanyarnos lo P. Hilari Joseph, director del establiment, home que porta ab respectable gravetat l'habit y l'escut sagrat d'aquella institució, y que te l'aspecte d'un jove, model de afabilitat y vivor.

Al resseguir las ben arregladas aulas y demés dependencias, com al examinar los quadros sinòptichs de calificacions y premis y demés comprobants dels resultats honrosos que obté lo establiment, comprenqué que'ls Maristas saben sostenerlo al nivell de la reputació que sos companys d'institució s'han guanyat á Fransa. Recordo que era una tarde de maig y que un axam de xicots se preparava alegrement pera celebrar una de las festas del mes de Maria, al entorn d'un bonich altar arreglat per ells mateixos.

—Aquí, ademés de la primera ensenyansa en sos tres graus de pàrvuls, elemental y superior—me digué lo P. Hilari Joseph—hi doném també cursos de ampliació pera que los alumnos hi completin sos coneixements. Entre las classes d'adorno doném llisons teòrich-pràcticas de francés, de dibuix en totas sas seccions, de música y de gimnàssia. En quant á nostre sistema d'ensenyansa, está basat en aquella màxima de Rollin: «La educació es mare carinyosa, y enemiga de la violència y de la forsa».

Vaig felicitar als distingits estrangers que regenxen aquell important colègi, y al sortir de la visita vaig dirme interiorment: ¡Axís hi hauríam hagut de venir sempre los francesos á Girona, á instruir-hi no á estabellar-se contra sas murallas!

*

En lo carrer de Ciutadans, vaig véurehi una casa digne d'esment; hi viu son rich é ilustrat propietari que portá'l nom del heroe de Castillejos. Te uns finestrals y uns baxos relleus que meresqueren l'honor de ser reproduïts per la Real Academia de Sant Ferrán.

Lo senyor Prim de Barrils, y son amable hereu que està en camí de convertirse en un distingit en-

ginyer, m'ensenyan altra munió de curiositats artísticas de la casa, algunes de mérit notabilíssim, conservadas ab tant amor com inteligença, y que ensenyan tant sols als amichs.

Conservo entre'ls meus millors recorts de Girona lo de la hospitalitat d'aquella remarcable casa.

Haventme cridat un dia l'atenció la professió de gent que's dirigia al carrer de la Força, vaig preguntarne la causa y'm respondieren:

—Es que aquí hi viu lo famós oculista D. Bonaventura Carreras, que vingué á estableirshi porque hi viu sa familia, y en días designats reb als forasters que venen á sa casa no tant sols de tota la província, sino fins de la matexa Barcelona.

Allavoras vaig recordarme d'haberlo conegut en aquela ciutat y vaig enviarli ma tarjeta, á lo que correspongué invitantme discretament, no á visitar sa clínica, sino á dar un cop d'ull á sa biblioteca.

Y es que en ella lo Dr. Carreras no sols hi há reunit las obras de la Ciencia, lo antich y lo modern, lo de més preu y lo més nou, sí que ademés los tresors de la Literatura y del Art, los llibres més notables y quant se publica d'algún valor.

Així los lectors poden calcular la estona agradabiliSSima que vaig passar gosant de la companyía de persona tan competent en la ciencia, com cultíssima en la vida social y en las materias que son preferent objecte de ma ploma.

Lo mateix me succeí ab nostre company lo distingidíssim atvocat D. Joaquím Calm y Gruart, ben conegut per la publicació de varis treballs que lo acreditan, uns com á jurisconsult, altres com á intelligent en assumptos d'art y d'història y tots com á escriptor molt correcte y amantíssim de son país.

Tinguí igualment lo gust de saludar en Girona á D. Ramon María Almeda, á qui sa molta feyna com á procurador, no li priva de dedicarse ab èxit á conreuar la arqueologia y bibliografia, com ho demostran los escrits que ha publicat sobre las preciositats de Sant Pere de Roda (entre elles un reliquiari del segle x) y alguns altres monuments catalans.

*

M'acompanyaren una tarda al taller dels germans Gomez, notables escultors, de quí tingui ocasió d'ocuparme á causa de l'admiració qu'en la Seu me produí lo preciós altar gótic de la Puríssima, obra de son cizell. Res més atractiu que la franquesa y afabilitat que sol trobars en un taller de veritables artistas. Encara que treballaven ab dalera, ja dibuxant, ja entallant, ja dant exemple á sos dependents ab l'intervenció en tots los detalls, los celebrats germans no deixavan d'atendrens un sol moment, ensenyantnos los nous models de altars, de retaules y d'altres obras que executan pera correspondre á la demandadissa continua que'ls val sa renomenada, y alternant ab nostra conversació sobre las arts, los recorts de Girona.

Jo'ls hi vaig parlar dels primors que havia admirat en l'iglesia de las Josephinas, una de las més bonicas que tenen las monjas, y'ls vaig felicitar sobre tot com á autors del altar major gótic y qual ayre majestuós està pujat de punt per unas filigranas incomparables.

—Per cert—vaig afegir—que m'admira també la magnífica rexa de ferro-batut que hi ha á pochs passos del altar. ¿Qui es lo manyá que ha ideat y dut á terme una obra tan en armonia ab lo altar y tota l'iglesia?

—Don Bartomeu Ricart—me respondé don Gabriel, lo més jove dels germans.—Sempre'n servim d'ell pera tot lo que te relació ab nostras obres, perque ademés de ser molt entés en son ofici, com vosté veu en aquela rexa, segueix las tradicions del art en tota sa pureza y es home ben capás de dur á bon terme treballs de molta més empenta. Si algún dia pot vosté anar á son taller de la plassa del Molí, hi passará una bona estona.

Ho vaig prometre, y tot seguit don Gabriel, sabent que jo m'en anava á dar un vol per entre las ruinas de las murallas, portà sa atenció fins al punt d'accompanyarmi. Era un excelent cicerone, d'exquisit sentiment, qu'era lo que allá s'hi necessitava.

En altre article vaig parlar de la impresió que'm causaren aquellas venerables ruinas. Ara sols me resta apoyar desde aquestas columnas lo desitj unànim de tot Girona y de tots los patriotas de que's conservi y resguardi convenientment quant menos una part d'aquellas venerables muradas com á monument nacional. Y ho preguém fervorosament á qui puga ferho.

**

Un dia'm cridá l'atenció la pintura decorativa d'una casa per lo bon gust, per la propietat en la combinació de colors y per la correcció del dibuix que resultavan en lo sostre y las parets de la sala principal, donantli una notable bellesa.

—Axò li proba—va dirmie l'amo de la casa—que en materia d'arts n'estém be á Girona. Qui ha pintat axò es don Tomás Carbó, que s'ha lluhit també en altres molts edificis, ja públichs, ja particulars. Si vosté va á casa seva, en lo carref de Calderers, hi trobará recorts valiosos d'un altre artista cunyat seu, gran especialista pera la pintura d'escuts y de blassons, y li ensenyaran un superb quadro heràldich d'un valor sorprendent.

—També he vist—vaig respondéreli—molt bonas mostras de pintura decorativa sobre'l cristall y en lletras y adornos pera botigas.

—Sí, en axò s'hi ha acreditat don Joseph Turban, que te son taller en lo carrer del Progrés: las fa molt hermosas. No falta sino que los comerciants de Girona tengan més afició á adornar sos establiments, que hi guanyarian més, venint á parar aquesta ganancia á benefici de tota la població, atrayénti més á las donas y als forasters.

—Penso com vosté—vaig respondéreli—encara que la estrenyó y desigualtat de molts carrers ofereix dificultats pera lo lluhiment d'aquesta ornamentació. Així, per exemple, un establiment tan important com lo magatzém de mobles y taller de ebanisteria de la Viuda de Quintana y fill, ahont hi he vist un magnífich assortit de las bonas cosas que avuy se fan en aquest ram, lluhiria més ab altres perspectivas y altre escenari qu'el que li proporciona lo carrer de Ferrerías Vellas, que si be es molt céntrich, està com afogat entre'l caseriu y'ls carrerons de sos voltants.

Precisament poca estona més tart s'entaulá la matexa conversa entre varis dels concurrents á la Peluqueria de la Real Casa, situada en la Rambla, y que per cert es ben digna d'esment per lo be y á la moderna que s'hi serveix.

—S'ha d'engrandir á Girona—deyan.

—Sí, axamplantla per tots costats—afegí resoltament un parroquiá que acabava d'entrar.

—¡Com que á vosté li convé tant!—li replicaren rient.

—Aquest senyor—me va dir en Fernández, amo del establiment, presentantme al aludit—es un de nostres millors pintors de carruatges; s'anomena don Enrich Mirambell, disfrutant també de molt crèdit pera pintar y entapissar habitacions.

Y ara fins un altre dia, en que si Deu ho vol parlaré en Banyolas.

L. GARCÍA DEL REAL.

AL DESPALLOFAR LO BLAT D'INDIA

¡Com en un camp de batalla,
mes sens arma ni drapeu,
en rotlo, entorn de la palla
avansemnos peu á peu!

¡Quí al sol, quí sobre cadira,
á l'obra cal posar foch!
¡Espeltira que espeltira!
Lo mont fonrá poch á poch.

¡Despallofem! Despallofem!
¡Rim, ram! Curta es la vetllada.
Tot fent petar la xarrada;
lo treball alegram.
Per guardarnos de secada
fa lo porró sa tornada;
de un á un l'axugarem.
¡Rim y ram! ¡Despallofem!

Les mans nos fan de bona eyna.
Primé á Deu sapiguem grat
si llarga tenim la feyna:
Ell fa venir mill y blat,
Ell ha rexit la sembrada
que'n han de flaquéls graners.
Sa catza es á punt secada,
llarga, sencera y de pes.

Sota un vel de fulla blanca,
com monja en sos blanxs vestits,
la porugueta se tanca.
Mes depressa van los dits.
Una á una cau la fulla....
¡Ara que desch y cistell
té copgada sa despulla,
mireu son color vermill!

Com rubins de la magrana
se serran los grans daurats;
axí, lo llarch de la plana;
per rengles van los soldats.
Sembla un rahim que penjola,
gras, rodó, lluhent al sol,
y suauament se gronxola
en son remorós bressol.

¡Qué bella! En la parraguera
m'apar ja veure l'aujam
á l'ombra de la figuera
s'arrotillar piulant de fam.
—«Pitits! ¡piuits!» —¡Quina fressa!
Tothom pica, cra-cra-cra.
Y la má de la mestressa
á vols, á vols sembra'l grá.

Per la ciutat's veu ricassos
qui á taula no estiman res.
Del blat d'India fem millassos,
regal dels dies faners.
Sa carn sols es pel diumenge;
però en la festa major,
pobre com rich, tothom menja
gall, gallina, ó bé capó.

Carn y pa, tot nos ho alcança
lo grá benaventurat;
quan la nit du la descansa,
ell encara fa bondat:
de la pallofa triada
sol fersen un coxi,
hont á roncar tal vegada
massa abiat ve lo matí.

Antes que de terra estranya
hagués aqueix grá vengut,
los jovens en la campanya
tenían llit més groxut,
lo blat dava palia fina
que los feya de bon jas,
tels d'aranya eran cortina,
lo llensol era un borrás.

Rendits del treball del dia,
dins la palla del paller,
com passerellet que nia,
s'acocolavan de plaher;
y, jull clucat, vingan somnis!
¡ay! ¡esvanits ab la nit!
May ni mals de cap, ni insomnis.
Cos ferreny, franchs d'esperit.

La cotja ahont dormir solía
lo pare, per fill no val.
¡Trebballar menos al dia,
y al matí anyorá'l capçal!
¡Qué més? Me han volgut fer creure
que avuy lo lit va ab ressorts.
¡Ay! ¡fills meus, que'ns calrà veure
d'assí que tots siguèm morts?....

¡Anem! ¡Treballel de gana!
La catza encara té preu.
—Lo lit n'es mosle; y, la grana,
los pullets no'n fan menyspreu.—
—Dins la palla, per malicia,
dexeu algun trunch nuhós!—
¡Trencará lo son y'l vici
del roncayre peresós!

¡Despallofem! ¡Despallofem!
¡Rim, ram! Curta es la vetllada.
Tot fent petar la xarrada,
lo treball alegram.
Per guardarnos de secada
fa lo porró sa tornada;
de un á un l'axugarem.
¡Rim y ram! ¡Despallofem!

PAU BERGA.

Pezillá, octubre de 1890.

CINCH DIAS A TRAVÉS

DELS ALBERES, LO ROSELLÓ Y LA CERDANYA.

(Continuació)

- Mitra striatula* Brocchi. (Ampurdá, Gracia.)
Natica millepunctata Lam. (Abundant.) (Tot nostre plioceno també abundant. En lo mioc?) Var. *Raropunctata* Sassi.
Natica euclista Fontannes. (Ampurdá.)
Solarium simplex Brönn. (Montjuich? y Sant Pau Dordal. Plioceno.)
Conus Mercati Brocchi. (Mioc. y plioc.) Var. *funiculigera* Fontannes.
Conus corynetes Fontannes. (Ab.)
Conus striatulus Brocchi. (Gracia, Ampurdá.)
Strombus coronatus Defrance. (Esplugas, Papiol.)
Chenopus pes-pelæcani Linn. (Ab.) (Papiol, Gracia, Sant Pau Dordal; també Ab.)
Cerithium multigranulatum Marcel de Serres.
Cerithiolum scabrum Olivi. (Ampurdá, Gracia.)
 Var. *Comitatensis* Fontannes.
Cerithiopsis tuberculatus Montag.
Rissoina pusilla Brocchi. (Gracia, Ampurdá.)
Alvania Venus D'Orbigny. (Gracia.)
Hydrobia Escoffierae Tornouér. (Ampurdá.)
Turritella Rhodanica Fontannes. (Ab.) (Ampurdá.)
Turritella dicosmema Fontannes.
Turritella subangulata Brocchi. (Gracia. Ab. Papiol.)
Turritella communis Risso. (Sant Pau Dordal, Papiol y Gracia.) Var. *Ariesensis* Fontannes.
Turbo rugosus Linn. (Ab.) (Gracia.)
Dentalium sexangulum Linn. (Ab.) (Ampurdá, Gracia.)
Dentalium Michelottii Hörnes. (Montjuich, Sant Pau Dordal.)
Dentalium incurvum Renieri. (Gracia.)
 (En lo Rosselló se troba també lo *Dentalium detphinense* Fontannes, molt abundant en nostre terciari superior.)
Solen vagina Linn. (Ab.)
Corbula gibba Olivi. (Ab.) (També ho es en lo Ampurdá y en nostra encontrada, desde Montjuich fins á La Bisbal del Panadés.)
Psammobia ferroensis Chemn., Var. *pyrenaica* Fontannes.
Tellina serrata Renieri.
Arcopagia crassa Pennant (Montjuich?)

Arcopagia cingulata Fontannes, var. *minor*?
Syndosmya Rhodanica Fontannes.

Venus multilamella Lam. (Ab.) (També ho es en lo Papiol, Gracia y Ampurdá.)

Venus plicata Gmel. (Ab.) (Ampurdá, Papiol, Montjuich.)
Venus scalaris Brönn. (Mioc?)
Venus ovata Pennant. (Ab.) (Gracia.)

Cytherea chione? Linn. (Ampurdá, Gracia, Esplugas.)
Cis ce minima Montag. (Gracia.)
Cardium hians Brocchi (Montjuich, Castellbisbal, Sant Sadurní de Noya, Sans, Gracia, Ampurdá.)

Cardium aculeatum Linn. (Ciurana en lo Ampurdá.)
Cardium papillosum Poli. (Gracia.)
Lævicardium cyprium Bracchi, var. *Millasensis* Fontannes. (Ampurdá, Gracia, carrer de Aribau á Barcelona.)

Lævicardium oblongum Chemnitz, var. *Comitensis* Fontannes. (var. Sans, Esplugas.)
Chama gryphoides Linn. (Papiol, Gracia, Sant Pau Dordal.)
Lucina borealis Linn.

Loripes leucoma Turton.
Cardita Matheroni Mayer. (Ab.)
Cardita Bollenensis Fontannes. (Ab.) (Gracia.)
Pinna Brochii D'Orb. (Sans.)

Arca Noæ Linn. (Gracia, Sant Pau Dordal.) Var. *Comitatensis* Fontannes.

Barbatia (Arca) barbata Linn. (Baseya y Ciurana en lo Ampurdá.)
Anomalocardia diluvii Lam. (Ab.) (Ciurana, Baseya, Ventalló, Sans, Catedral de Barcelona, Gracia, Papiol, Sant Pau Dordal, etc.)

Pectunculus bimaculatus Poli (Ab.) (Papiol, Gracia?)
Pectunculus insubrieus Brocchi (Ab.) (Ampurdá.)
Pectunculus inflatus Brocchi, var. *Ruscinensis* Fontannes (Ab.)

Pecten scabrellus Lam. (Ab.) (Gracia, Pallejà, Montjuich.)
Pecten Bollenensis Mayer. (Ab.) (Gracia, Esplugas.)

Janira benedicta Lam. (Ab.) (Bordeta, Hospitalet, Esplugas, Gracia, Altafulla, etc.)
Anomia ephippium Linn. (Ab.) (Montjuich, Ab. en Hospitalet, Bordeta, etc.)

Ostrea lamellosa Brocchi (Ab.) (Baseya, Bordeta, Gracia.)
Ostrea cucullata Born, var. *Comitatensis* Fontannes. (Ab.) (var. Papiol.)

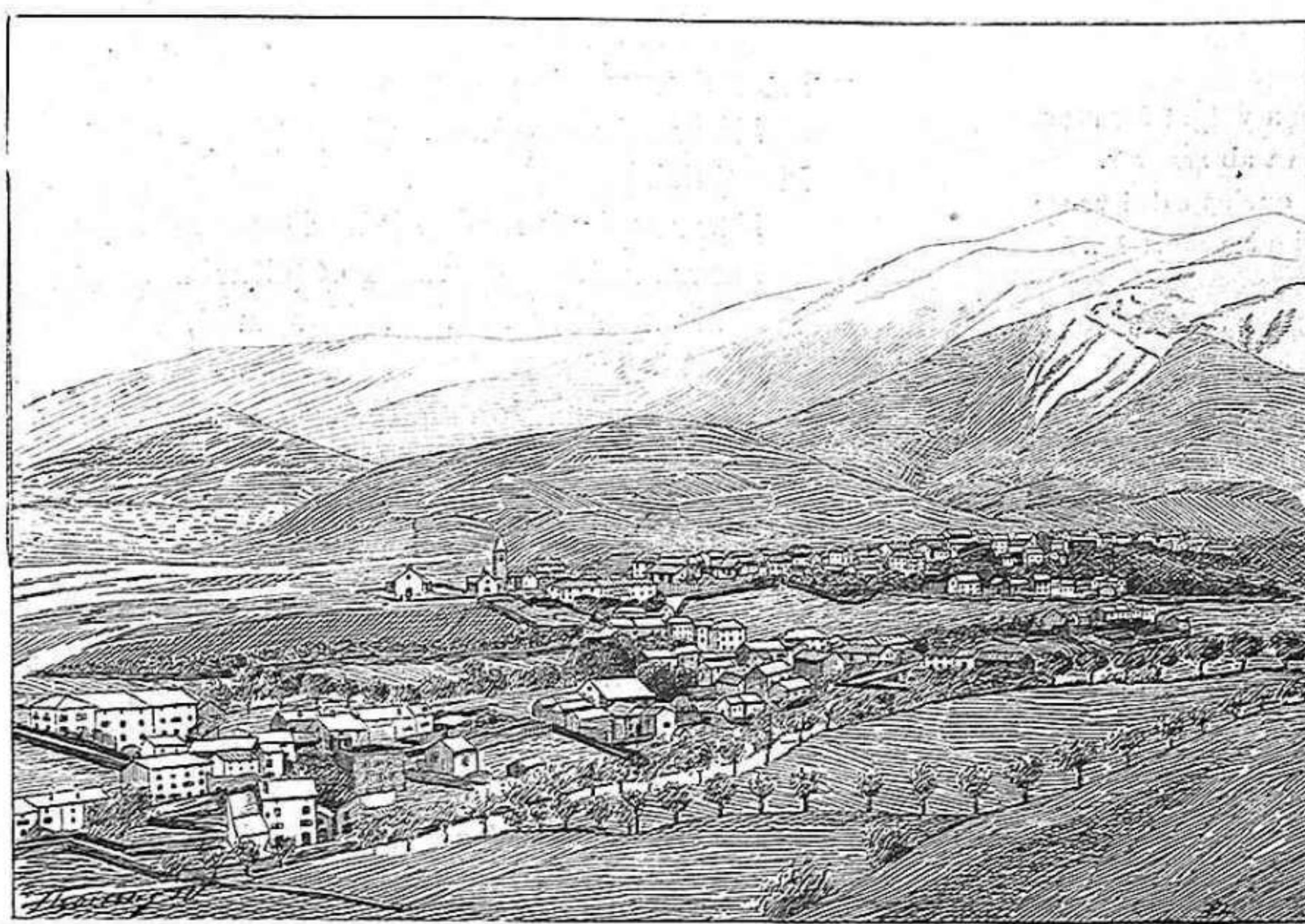
Ostrea Companyoï Fontannes (Ab.)
Balanus tintinnabulum? Linn. (Ab.) (Passim en nostres terrenos.)

Havem passat unes tres horas en la interessant y profitosa tasca de la recolleción de fòssils, que per llur abundancia, varietat y bon estat de conservació captivan fins als indiferents en aquest ram. A nosaltres nos ha fet transcorrer desapercebuts lo laps de temps y la incomoditat consegüent á la soleada que's reb en lloc tant encoornat. Sols quan nos adonem de que lo temps nos faltarà per pendre'l tren de Prades y decidim abandonar ab recansa aquell joyell paleontològich, sentim lo males tar produhit per lo calor y lo cansanci que augmentarà nostre retorn á peu á Millás.

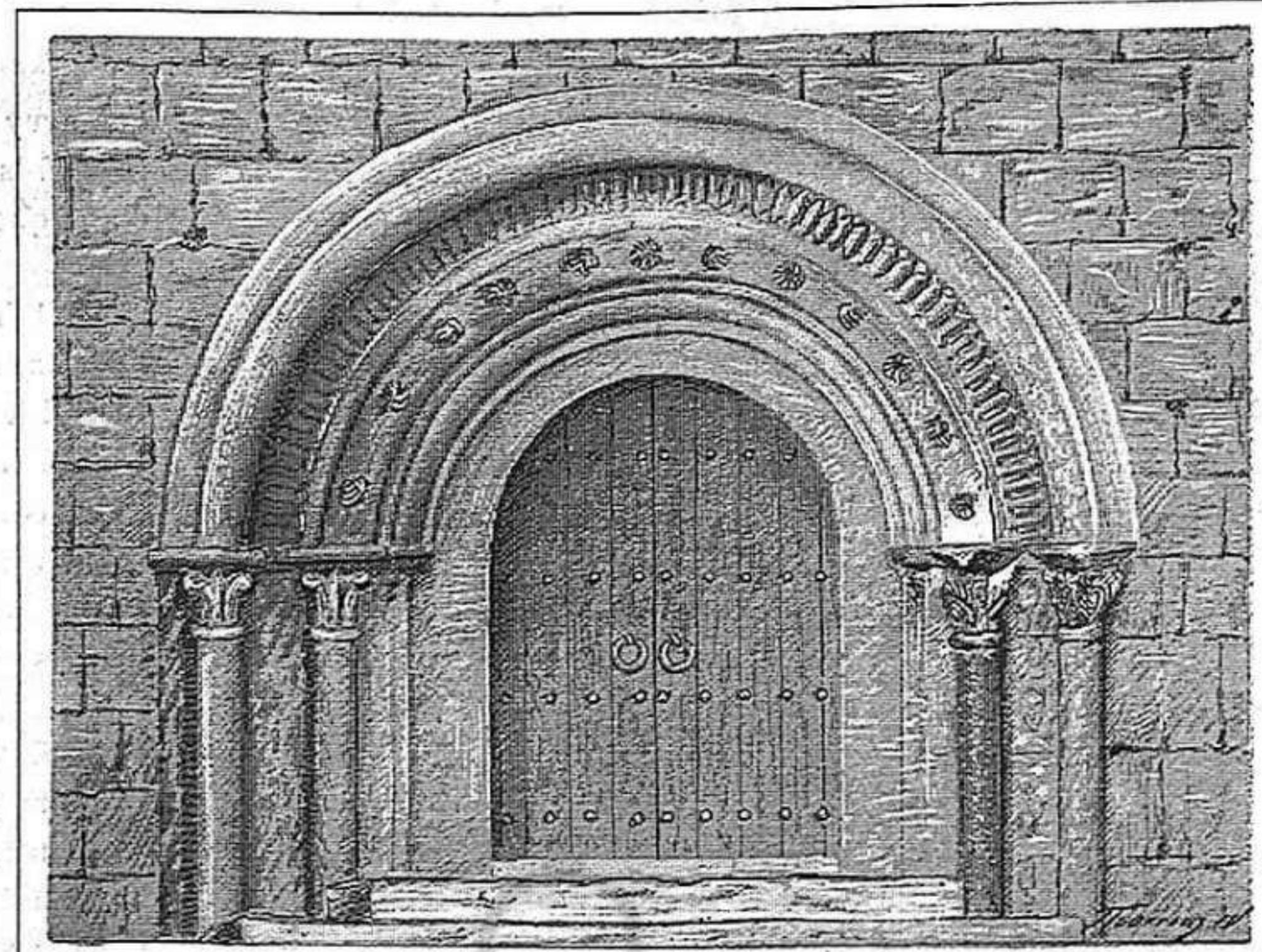
Mes per fortuna la bona gent que tant amable ha sigut ab nosaltres, nos dona una agradable sorpresa. Trobèm allí prop, ó sia al deixar los jaciments, lo breack de la casa pera conduirnos á la població.

Lo temps, tant oportunament guanyat, nos dona ocasió de anar á veure una de las donas qu'en lo poble se ocupan en la recolleción de fòssils de aquells dipòsits. D'entre los varios cabassos que'ns ne presenta, escullim algunes espècies en millor estat de conservació que las que havem recullit y algunas altres que durant nostra exploració no tinguerem la fortuna de trobar.

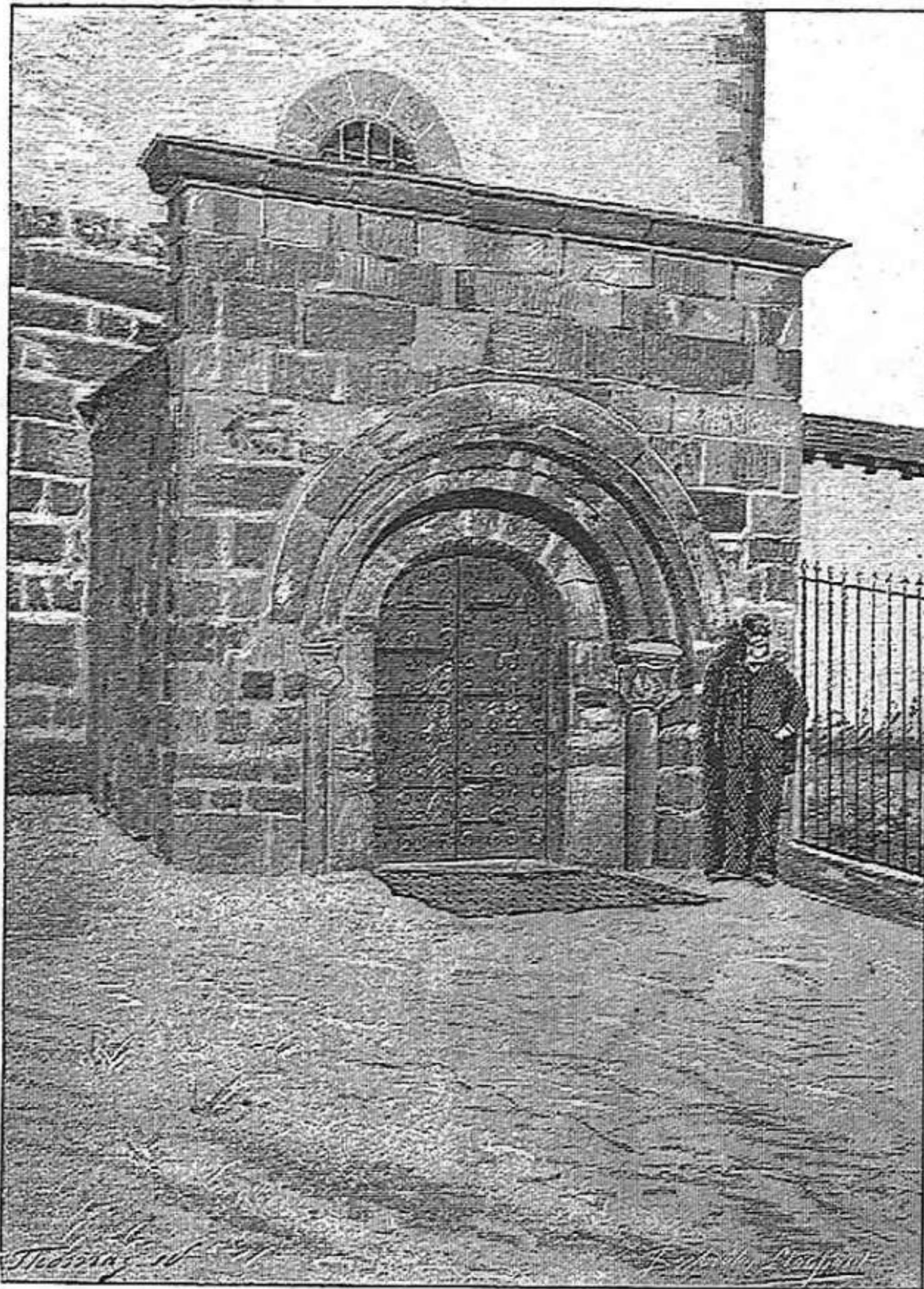
CERDANYA FRANCESA

ERR

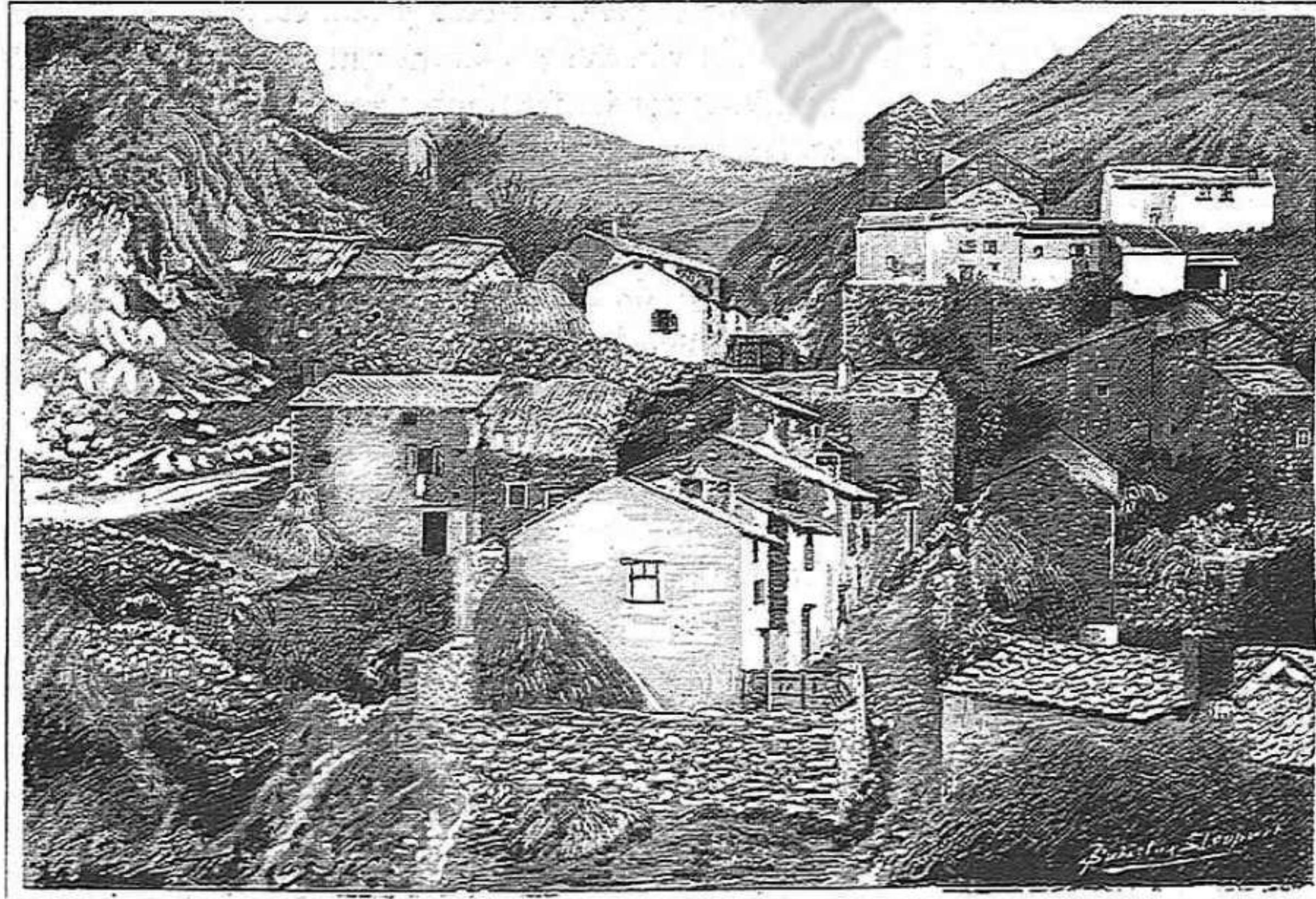
LLO. PORTA DE LA IGLESIA

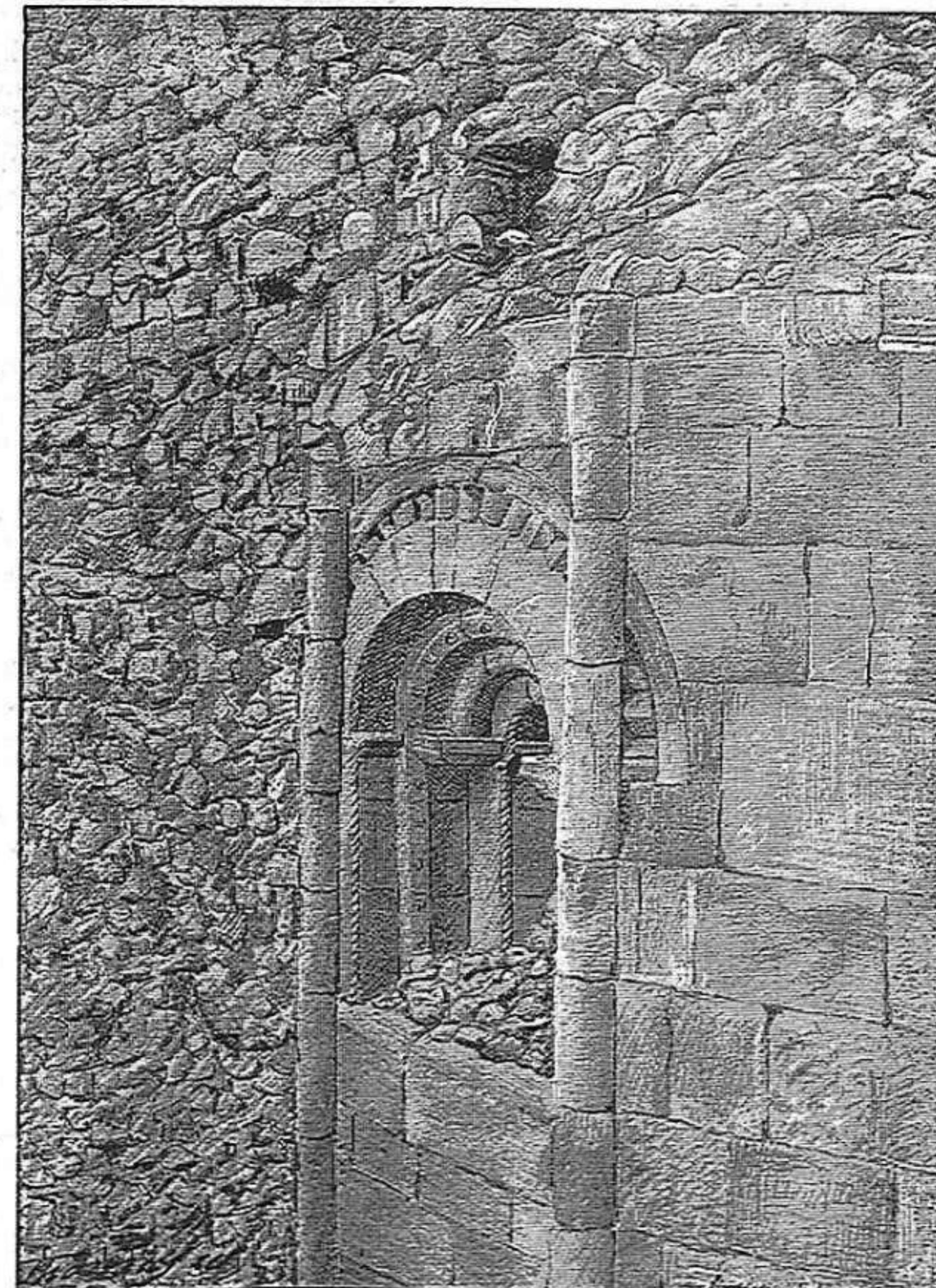
ODELLO. FORTA DE LA IGLESIA

LLO. CAPITELLS DE LA PORTA

LLO

ENVETX. FINESTRA DE L'ABSIDA

MANIOBRAS MILITARS, QUADRO DE BALACA.

Ab lo exposat se compren que's comensava á dibuxar ja en aquest temps lo que dintre de poch havia d'ésse la plana del Rosselló. Un moviment sobtat é important de la terra ve á posar fí á aquestas condicions mixtas de la vida aquàtica y llenyar lo mar cap al Orient. De aquí resultá la aparició en son relleu actual de la mola del Canigó, dirigida obliquament al axe dels Pyrreneus; y la prova de aquest moviment està en que las capas marinas, de qual formació havem parlat, en un principi horizontals, se presentan inclinadas cap á sol ixent y formant un ángul de deu graus ab l'horisó.

Las corrents marinas y d'ayqua dolsa que aquest moviment produví, escombraren y abarrancaren la superficie de las capas marinas, de hont resultá la formació de petits estanys que retingueren l'ayqua fins que més tard foren també replenats.

Per fí entra la encontrada en condicions normals, restablintse la calma, y l'aspecte del país cambia completament. Las recotzadas de Ille y de Ceret, y fins una part dels *aspres* situats entre lo Bulú y Thuir, que desde la entrada del mar plioceno en aquesta comarca havíen estat sempre sumergits, se presentan ja sobre sortint del ayqua, al mateix temps que s'alsa més la barra litoral, extenentse definitivament entre los caps de Leucata y de Biar.

De la disposició que afectan los límits del golf, se originá en son bell mitj una clota irregular, que vinigué á convertirse en dipòsit de totes las ayguas dolosas que dels entornos anavan allí á parar, resultantne un extens llach, quals límits aproximats serían los de una línia que, segunt lo peu dels Alberes, passés per Banyuls dels Aspres, Tresserra, Terrats, Thuir y Millás, hont quedava limitada per la vessant meridional de las Corberas.

Depositantse en lo fons del llach tots los materials que las ayguas enterbolidas en temps de plujas baixan de las vessants immediatas, comensá la obra de cegament, omplenantse primer las cavitats del fons y nivellantse la superficie d'aquest.

Venint las ayguas, com es natural, de diferents punts, segons los indrets de hont queyan las plujas, y essent aquestas més ó menys persistents, segons las estacions, variava axis mateix la classe de materials que arrastraven, y llur potencia y espessor. Foren aquests constituhits principalment per un llot de color variat, inmediatament per arenas, després per grava, més tard per capas argilosas bastant calis-sas, y finalment per veras capas regulars de calissa margosa, formant totas un conjunt de llits irregulares, oblícuos y capificats uns dintre d'altres.

Aquera sedimentació indica un període regular en la marxa de las condicions climatològicas, que debían afavorir en la comarca una nova vida que succehíss á la ja estingida. Senyals evidents ne son, per una part, los vestigis que las ayguas trajinavan y depositavan en lo fons del llach, junt ab los sediments en los quals se troban sepultats, y per altra los dels que vivían en l'ayqua del llach que se anava cegant.

Los muscles de ayqua dolsa (*Unio Nicolasi*) se complauhívan vivint per entre lo llot; varios peixos de la familia dels siluroides se regalavan en las ayguas enterbolidas, com fan avuy dia en las de la Sonda, de la Xina, de la Indo-Xina y del oest del Assia; algunas tortugas terrestres, una de gegantinas dimensions (*Testudo Perpiniana*) y altre indeterminable, se arrossegavan per entre l'herba que creixia en las voras; altre tortuga del grupo *Elodites* (*Emys Gaudryi*) prefería los indrets fangosos de la localitat, y finalment, una del grupo dels *Potamites* (*Trionyx* sp.) nadava en las corrents d'ayqua dels entornos, anant á parar després de sa mort ó mentres vivia al sí del llach.

Al mateix temps que aquexos y altres animals, quals restos se trobarán probablement en la plana rossellonesa, poblavan las ayguas del llach y dels rius, vingueren á pasturar, á reproduhirse y á morir per los entornos mamíferos de gran talla, que en

las ayguas embassadas y fangosas troban llur regalo y benestar. Aquests eran: un proboscídeo (*Mastodon arvernensis*), que removia la terra humida, buscant las arrels y devoraría las parts tendres dels vegetals; alguns paquidermos, com lo rinoceront (*Rhinoceros leptomorphus*), que tindria son plaher en ficarse y arrossegarse pe'l mitj del fanch; lo tapir (*Tapirus arvernensis*), que si vé viuria entre la espesa vegetació, de tant en tant s'atansaria á las voras del llach pera revolcarse en lo llot; lo senglar (*Sus arvernensis*), que furgaría la terra toba cuberta de fullaraca; un roseador (*Castor* sp.), que causaría la admiració de sos cohabitants ab las maravellas de sa industria.

Animavan també la encontrada altres mamíferos de ordres y costums diferents: un quadrúpede (*Macacus priscus*), que enfilat en los arbres estaría á son pler entre lo brancatje; una especie de gat selvatié (*Viverra Pepratzi*), que pér la dentició indica que anava principalment á la cassa dels insectes que per allí pululavan; un gran solípedo (*Hippopotamus crassum*), que á collas allí acudiría en busca dels pasturajes que la abundanta herba li oferia; varios rumiants, entre ells una dayna (*Antelope boodon*), que ab sa conejuda lleugeresa brincaría per los punts pregons; un cervo (*Cervus australis*), que ab sa esbelta figura embelliría més encara lo conjunt de aquesta fauna, á la qual no hi faltarien petitas espècies de que no'n quedan restos, per ésser menys resistentes á la destrucció. Però en mitj de aquesta munió de animals, hi faltava encara lo soberà de tots ells, lo rey de la Creació.

Pera viurer, multiplicarse y desarrollarse tal conjunt d'especies, algunas per cert de no petitas dimensions, se requería que en la encontrada hi crexés una rica, ufanosa y variada vegetació, á la qual afavoriría notablement la temperatura calenta y humida que aquexos animals pera llur existencia necessitaven. Per las voreras del llach arrelavan varias plantas herbáceas, descollant per damunt de aquestas los elegants grupos de canyas bambús; los alts y drets pollancers, ab llur movedís fullatje; los albas de color platejat; los verns y las tilas, projectant llur fresca sombra, no estavan distants de la vorera; remontant las vessants, cubririan lo terreno espessos boscos en los que no hi faltaban alzinas, rouredes, castanyers, faigs, nogueras, plátanos, abets, figueras, cinamoms, formant la brosta los ginebrons, marfulls y altres arbustos y herbas, quals vestigis son indeterminables; per fí, las falgueras, amants dels llochs ombrívols, vegetavan entre mitj de aquesta flora, que hermosejava lo que fou en altre temps rich viver també, però de pexos, moluscos y demés sers que habitau en lo salat element.

Mentre tant continuava la obra de cegament del llach, axis per los dipòsits que las ayguas hi aportavan, com per la paulatina elevació del terreno, esdevenint poch á poch una llacuna cada vegada menys profunda y més reduhida. Per fí apareix la plana uniforme, que va engrandintse cada vegada més, guanyant terreno al mar, quals voreras estavan sembradas de petits estanys. La influencia de la retirada de las ayguas dolosas, é indubtablement de un descens de la temperatura, feu de nou cambiar las condicions biològicas del país, y tingueren que desapareixer, pera no tornarhi ja més, los petits y grans mamíferos y gran part de la vegetació que's servia de aliment.

Desde que comensá la emersió de la plana, las ayguas corrents, obligadas per la pendent general de la terra cap al mar, anavan roseant los indrets per hont passavan, deixant los materials més grossos y més pesats en las parts més immediatas á la muntanya, y los fins y lleugers en las més pròximas al mar. De aquí resultá, per una part, lo aluvío de codols més ó menys arredonits que's troban en los llochs elevats de la plana, y per altra la formació de las concas ó thalwegs, per hont corrian las ayguas.

A tot axó accompanyá un refredament de tempera-

tura, que accentuantse cada vegada més, doná lloch á que las congestas que omplenavan las altas valls del Pyrineu, devallençen fins á la entrada del pla, sens que fos obstacle pera la obra continuada del dipòsit aluvial dels rius. Atés lo espessor de las capas de aluvío formadas desde lo principi del plioceno superior fins al temps actual, y la profunditat del thalweg, aquest treball ha degut ésser sens dubte de molta duració.

¿Quina fauna y quina flora fóren las que serviren de llás de unió entre las que animavan la encontrada quant la existencia del llach rossellones y las que viuen actualment en la matixa? Per desgracia, la absoluta carencia de vestigis fòssils nos dexa en la major oscuritat respecte de la vida en tant llarch períoda. Ni l'home, del qual durant lo temps quaternari tants indicis se troban per tot arreu, al menys de sa industria, sembla que hagués sisquera visitat la gaya y fèrtil plana rossellonesa.

Després de aquesta digressió històrich-geològica de la encontrada, seguim nostre itinerari.

A las deu y cincuenta cinch minuts prenem lo tren que de Perpinyá puja á Prades.

Durant lo trajecte, lo tren corre per la vorera esquerra del Bolés y per la dreta del Tet, y nos dona medi de contemplar la continuació, en la vorera oposada de aquest últim, de las margas blanquinoses, groguencas y blavas (*fetge de vaca* vulgarment en lo plá de Barcelona, ó terras galgas, *foie de veau* en França), que, com havem dit, son en un tot prescudas á las que veyem anant en lo tren desde Sant Feliu del Llobregat fins al Papiol. Com en nostres entornos, se apoyan allí sobre llicorellas, y estan cubertas de capas arenosas groguencas, rogencas, etc., formant banchs molt fossiliferos, que son continuació dels de Millas.

Naturalment, al remontar la vall, va essent aquesta cada vegada més estreta, minvan las margas, y per fí desapareixen, essent reemplassades per l'aluvío que las ayguas arrastran de las montanyas veïnas, ciò es, á la esquerra de las estribacions de las Corberas y á la dreta del macís del Canigó.

Com que anem elevantnos y lo pais es més accidentat, la temperatura va essent més fresca, la vegetació en general més ufanosa y diferente, las ayguas més remorosas, lo terreno més trencat, en una paurala, tot va prenent l'aspecte de una regió pirenayca. Per fí, després de passar per Illa, situada entre los dos rius; per Boulternere, límit dels antichs comtat del Rosselló y viscomtat del Conflent; per Vinçá, conegut per sus ayguas sulfuroses; per Marquixanes, que conserva encara part de sus murallas, la vall se dilata com per encantament, y nos trobem á mitj dia á Prades.

Aquest poble, á 350 metros de altitud, emplassat en la base del Canigó, punt fins hont lo tren s'interna actualment en aquell Pyrineu, es centre de moviment, axis per las numerosas personas que van á aliviar llurs dolencias en las celebradas ayguas del Vernet y altres de la encontrada, com per las que deuenen tranzitar per la important carretera internacional que conduceix á Montlluís y á la vall de Cerdanya.

Prenem passatje en la diligencia pera fer nit avuy mateix á Sallagosa, primer poble que's troba de la Cerdanya ananthi desde aquí. Nos donan menos de tres quarts d'hora pera dinar, y nos posem en marxa.

Per una carretera qu'es obra tan costosa com ben dexada, se segueix sempre la conca del Tet, vorejant lo riu, y de pas podem veure lo avansadas qu'estan las obras de prolongació del ferro-carril, que's preten fer arribar per ara fins á Olette.

En lo trajecte, per tot arreu se presentan passos á qual més agrestes y fantàstichs; nos fiquem á voltes en favorosas fondalades, per hont saltan escumejants y afectant variadíssimas formes los nombrósos afluents que han practicat petitas valls, las quals venen á ésser pera lo viatger altres tantas ober-

turas que li dexan disfrutar continuament de bellíssims y nous panoramas. En varis indrets nos es precis alsar lo cap pera descubrir un clap del límpit y blau firmament, que contrasta ab lo tò obscur del terreno; desde altres, quan anem remontantnos, se'ns aparecen ab llur imponent rudesa los elevats y salvatges pichs de las montanyas que separan abdúas nacions, no sols geogràfica, sinó políticament.

En aquestes alturas se víeuen pobles d'aspecte verament pirenaych, que's troben entreverts prats, hont pasturan munió de solípedos y de rumiants, que venen á ésser altres tants mecanismes animats ab la propietat de condensar la substància de aquella herba, convertida en carn propria que destina l'home á sa alimentació.

Al sortir de Fontpedrosa, la carretera comensa á elevarse més sobtadament, fent contínus zig-zags ó marradas, desd' les quals se ovira, en lo lloc més enlayrat y al bell demunt nostre, una grandiosa fortificació: es Montlluís, plassa forta y poble circuits de murallas, de prou reconeguda importància. Per ff hi arribem á las cinquè horas, entrant lo carruatje per lo pont llevadís de la «Porta de França». Allí fem lo tercer y últim cambi de tiro, deturantnos devant de la iglesia.

Es Montlluís, situat á una altitud de 1.600 metres, una vera ciutadella, habitada, no sols per militars, sinó per un veïnat al igual que'ls demés pobles. Està edificat en un estret plà, que'l limitan al Sud espadats talusos, al Est y al Nort un precipici de 60 metres, per qual fons corre lo Tet, y al Oest llargues pendents que se remontan fins al coll de la Perxa. Sa posició tant alterosa, puig que lo termòmetre hi puja raras vegadas á 18 graus, fá que varias persones en la època canicular vagen á buscar tal refugi dels calors que s'experimentan en la terra baxa. Amenisan l'aspecte formidable que'n aquells llocs oferen les bèlles murallas, losverts arbres qu'en llurs peus hi há plantats. La quietut que allí imperra, la torban apena lo remor del fullatje mogut per lo aire y lo brugit de l'ayqua que de las montanyas veïnies baxa á regar la herbacea vegetació.

Sortim de Montlluís després de tres quarts de hora de parada, y de sobre nos trobem en un país tot diferent. Observem altra volta lo contrast que oferen les montanyas en llurs vessants oposades. En tot lo trajecte havem trobat sempre fondalades dominadas per penyas duras, peladas y abruptas, tenint que guanyar la costa per medi de molts zig-zags. Res té, donchs, d'estranys qu'en aquexos llocs no puga aguantarshi la gleva, que sols s'hi arrelé algun que altre vegetal, y que lo espadat del terreno ab son color fosch donga un aspecte feréstech á la encontrada.

JAUME ALMERA, Pbre.
ARTUR BOFILL.

(Seguirá.)

LA BOTIGA DE CA'L RUBIO

COSTUMS OLOTINAS

Si voleu saber què passa
á Olot y fora d'Olot,
á la tenda de ca'l Rubio
de tot vos darán rahó.

LA ILUSTRACIÓ CATALANA

Sempre hi trobaràs tertulia
desd' el demàtia á las nou,
exceptat la mitj-diada
fins á l'entrada de fosch,
en que tancan la botiga
tant si plou com si no plou.

La tertulia de diari
se compon de gent d'Olot,
y als mercats sol afegirshi
alguns sabents dels entorns.

Com la porta es sempre oberta,
no ve un foraster á Olot,
que de pich ó de palada,
no hi entrí al menos un cop.

Al estiu, dels molts que'n venen
fugitius de la calor,
als matins, de deu á dotze,
se n'hi aplega gran estol.

Hi há conversas per tots gustos:
lo jovent, sempre d'humor,
parla de grescas y noyas,
la gent grave arregla'l món,
no hi faltan retalls de ciencia
ni de belles arts tampoch.

Solament parant l'orella
vos enteraràs de tot,
desd' els plans del Ministeri
á fins si'l peix pica ó no.

Tot hi surt, de tot se parla,
tot s'esbrina y se resol,
tant si's tracta de las *huelgas*
com de fer un bon arròs.

Es á dir que ab poca estona,
si voleu, pendràs llissons
de deu mil assignaturas
sense pagar professor.

No dich res de l'estisora,
podeu contar si va al vol
á ca'l Rubio, sent lo sastre
que té més feyna d'Olot.

L'amo sempre talla pessas,
de retalls ne fa tothom,
y segons qui agafa l'eyna
talla unas jupas de boig.

De cuentos y de romansos,
d'historias y de cansas,
de anuncis y de camàndulas,
de *cremme*, *goma* y de *sport*,
vos n'omplirán las orellas
si us convé saber d'axò.

Allí podràs enterarlos
dels batismes de tothom,
si hi há ball, funció d'iglesia
ó cambi de guardiò;
si hi há habitants á la lluna,

si ho fa be'l predicador,
si cou millor que'n Campana
la *Nasia* de Cloocalou;
si fulano va fer bonas,
si menguanva de tort,

si fulana du las calzas,
si aquell altre vindrá ó no,
si s'ha espatllat tal casori,
si se'n projecta un de nou,

si tal barri farà festa
y si'n fa quan serà y com,
es dir, ab una paraula,
á ca'l Rubio se sab tot.

Si voleu saber què passa
en terra y cel y en tot lloc,
á la tenda de ca'l Rubio
de tot vos darán rahó.

JOSEPH SADERRA.

Olot, juny de 1890.

LLIBRES REBUTS

Histoire du Clergé dans le Département des Pyrénées Orientales pendant la Révolution française, par M. l'abbé Ph. Torreilles, professeur au Grand-Séminaire de Perpignan.—Perpignan, imprimerie Ch. Latrobe.—Barcelona, Alvar Verdaguer.—Un fort volume, 7'50 fr.

Una de les intelligencies més privilegiades de Rosselló, lo sabi y distingit Mossen Felip Torreilles, catedràtic del Seminari de Perpinyà, acaba de publicar en l'acreditada casa del nostre amic Latrobe la *Histoire du Clergé pendant la Révolution française*.

Encara que'l nom del autor basta per sí sol á recomanar la obra, ab tot no podem menys de fer constar la tanca acceptació que ha merescut lo treball del jove doctor, de tota la premsa francesa, ja diaria, ja setmanal, que s'interessa per la propaganda de la integritat de l'història.

Eix llibre dona mostra de suma galanura d'estil, color y bellesa en la forma, al mateix temps que hi campejan bon criteri y veritat en las apreciacions particulars en que fonamenta sus opinions particulars Mossen Torreilles.

Ha sigut precis regirar molts documents y escorollar arxius innumerables per ferlo; y açò ho comprendrà qual sevol al veurehi una munio de citas interessantíssimas.

No puch dir tot lo que's mereix; y, pera donarne una idea, crech que serà prou copiar la taula de las materias; los principals capítols son:

Eleccions.—Desposseïment.—Preparatius del schisme.—Clero constitucional.—Clero fidel.—Terror.—Fi del govern revolucionari.—Desterró en Espanya.—Restabliment del culto.—Aclaracions y apéndices.—Lo bisbe de Urgell en 1792.

Lo capítol IX es un testimoni d'amor, un recort de gratitud—anava á dir un cant—á Catalunya.

Entre'ls desgraciats que, lluny de sa patria, sense família y sense amics, tingueren d'implorar lo auxili de mans compassivas, molts sacerdots rossellonesos, perseguitos en lo seu país, passaren á Espanya.

Y quan hi arribaren, ellos pobres desterrats y menesterosos, sens amparo ni protecció, Catalunya los va rebre ab benevolència y's hi obrí de bat á bat son cor. A la vue de tant d'infortunes (capítol IX), les Espagnols s'étaient émus, et de ces natures expansives, chavaleresques, enthousiastes, avait jайлí un élan d'admirable générosité; depuis l'époque jusqu'au moine, jusqu'au pauvre payan, chacun s'était fait un honneur de partager avec l'exilé son pain et sa demeure.

També plau sobremanera á Mossen Torreilles, com als demés rossellonesos, enmanllevar y fer seus los valents versos de Masriera:

Sols hi há germans caríssims entre eixa rassa noble,
los fills del Ter, del Turia, del Agli y Llobregat.
Densá que'l separaren, van estimarse'l doble:
es fácil fer fronteras; mes fer bocins á un poble,
ningú may ho ha lograt!

JOSEPH BONAFONT.

SOGRA Y NORA

COMEDIA DE

JOSEPH PIN Y SOLER

Se ven en totas las llibreries

Preu: 2 pts.

XIXXETAS DE DOBLE SERVEY
MOLT CURIOSAS, MOLT BONICAS.
30 horas de bona claror ab olis dobles, y 4 días ab olis purs.
La capsas per 100 serveys: 25 céntims.
En totas las botigas á la menuda y COMISIONISTAS.
Naveau & C. c., 22, rue Dussoubs, París.

LLIBRERIA D'A. VERDAGUER

Suscripció á tots los periòdics catalans,
(Ilustracions, Revistas, Diaris).

Rambla del Mitj, 5.—Barcelona

VERDADEROS GRANOS DE SALUD DEL DR FRANCK

Aperitivos, Estomacales, Purgantes
Depurativos
Contra la Falta de Apetito
el Estreñimiento, la Jaqueca
los Vahidos, Congestiones, etc.
Dosis ordinaria: 1 à 3 gramos
Noticias en cada caja
Exigir los Verdaderos en CAJAS
AZULES con rótulo de 4 colores
el Sello azul de la Unión de los
FABRICANTES.
París, farmacia Leroy y principales pa-

SORTIRA 'L MES ENTRANT
LO PRIMER VOLUM DE

La Febre d'Or.

Arthur Seyfarth, Koeestratz Alemania

Recupens, Primeros premios, Diplomas, Medallas de Exposiciones de Estados y Sociedades.
El más importante ESTABLECIMIENTO de CRIA de los PERROS DE RAZA para perros modernos de Lujo, Matamoros, de Salón, de Caza y Sport. Perros gigantes de montaña, de Terranova, de Mastiff, Dogs colosos de Alemania, Bulldogs, Mastines, Terriers, Barbets, de aguas, Mopses, Ratoneros, Gozquecillos, de Damas, de Caza, de Ganado, Galgos, Zarecos, etc., etc. Excelentes referencias. Casa recomendada por las personas más autorizadas en Kynología; más de 10.000 cartas de agradecimiento. Envío del Catálogo gratis y franco. Álbum ilustrado, 50 Pfennige. 50 Razas distinguidas. Exportaciones a todas las partes del mundo. 50 Razas distinguidas.

PERROS DE RAZA
Especialidades:
Perros gigantes de montaña, de Terranova, de Mastiff, Dogs colosos de Alemania, Bulldogs, Mastines, Terriers, Barbets, de aguas, Mopses, Ratoneros, Gozquecillos, de Damas, de Caza, de Ganado, Galgos, Zarecos, etc., etc.

VICHY CATALA
AYGAS HIPERTERMALS, ACIDULAS Y BICARBONATADAS, ALCALINAS
Adoptadas per los Hospitals y receptadas per los metges.
De incomparables resultats en las malalties del Ventrell, dispepsias ácidas, pútridas, flatulentas, gastralgicas ó dolores, gastritis per abusos d'aliments ó begudas; del Fetzte, congestions, cálculos, infarts crónics; del Ronyó, petits cálculos de la Melsa; de la Próstata; inflamacions crónicas de la Matriz y esterilitat consegüent. Recomanadas en les anémias, per lo ferro que contenen, lo mateix que en los dàrtors escrofulosos, en las reumatides, etc., etc. No tenen rival en la convalescència de totes las malalties en que hi haç pèrdua d'apetit.
Premiades en diferents Exposicions y ab Medalla d'Or en la universal de Barcelona, y en la de Nàpols (1884).
De venta en totas las farmacias, droguerias y depòsits d'aygas
Representant general: Doctor D. LLUIS CLARAMUNT, Plateria 70, 2.º, Barcelona

183 LITROS PER MINUT

VERDADERAS PILDORAS DEL DR BLAUD
Empleadas con el mayor exito, hace más de 50 años, por la mayoría de los medicos, para curar la Anemia, la Clorosis (colores palidos) y para facilitar el desarrollo de las jóvenes.
La inscripción de estas pildoras en el nuevo Codex francés, dispensa de todo elogio.
NOTA. — Estas pildoras no se venden mas que en frascos de 200 y medios frascos de 100, al precio de 5 y 3 francos, y nunca sueltas.
Exijase sobre cada pildora el nombre del inventor como en esta marca.
DESCONFIÉSE DE LAS FALSIFICACIONES
PARIS : 8, Rue Payenne. — De venta en las principales Farmacias.

ASMA Y CATARRO
Curados por los CIGARRILLOS ESPIC. 2 fr. la Cajita.
Opresiones, Tos, Constipados, Reumas, Neuralgias
Venta por Mayor: PARIS, J. ESPIC, rue Saint-Lazare, 20.
Exijir esta firma sobre cada cigarrillo.
Depósito en todas las Droguerias y Farmacias de España.

SALICILATS DE BISMUT Y CERI
de Vivas Pérez
Recomanats per la Real Academia de Medicina.
Receptats per verdaderas eminentias d'Espanya y Ultramar.
Adoptats per Real Ordre per lo Ministeri de Marina, previ informe de la Junta Superior facultativa de Sanitat, PERQUE CURAN INMEDIATAMENT, COM CAP ALTRE REMEY empleat fins al dia, tota mena de vòmits y diarreas: dels tisichs, dels vells, dels noys, colera, tifus, dissenterias, vòmits de las criatures y de las embarassadas, catarrós y ulceras del estómach, piroxis ab erupcions feïts. Cap remey ha alcansat dels metges y del públic tant favor per sos bons resultats com nostres
SALICILATS DE BISMUT Y CERI,
que's venen en totas las farmacias d'Espanya, Ultramar y Amèrica del Sur.
Cuidado ab las falsificacions ó imitacions, perque'ls altres no darán lo mateix resultat. Exigir la firma y marca de garantia.
G. G. Vivas Pérez

PREUS: En tota Espanya, la capsula gran, 3'50 ptas.; petita, 2 ptas.

Dipòsit general: Almeria, FARMACIA VIVAS PEREZ

desde hont se remeten a totes parts, enviant 75 céntims més per certificat.

AL EN GROS: Madrid: M. Garcia, Sociedad Ibero-Universal y J. Hernández. — Barcelona: Societat Farmacéutica, Fills de J. Vidal y Ribas y Alomar y Uriach. — Habana: Lobé y Torralbas, farmacia y drogueria de José Sarrá. — Manila: D. Pablo Schuster. — Buenos Aires y Montevideo: en totes las principals farmacias.

COMPAGNIE LIEBIG VERDUR EXTRACTO de CARNE LIEBIG

Las mas altas distincions en todas las Grandes Exposiciones Internacionales desde 1867.

FUERA DE CONCURSO DESDE 1885

Caldo concentrado de carne de vaca utilissimo y nutritivo para las familias y enfermos. Exigir la firma del inventor Baron LIEBIG de tinta azul en la etiqueta. Se vende en las principales Droguerias, Farmacias y Casas de Comestibles de España. En Barcelona dirigirse á los Sres. A Azéma y Jeanbernat agentes, 12 Paseo de Gracia

El mejor dentífrico mas agradable y, sobre todo, mas Higienico:
Agua de Philippe empleada con la
Odontalina
PASTA DENTARIA, VERDADERO CARMÍN DE LA BOCA
PARIS HERMELIN, 24, r. d'Enghien

Falta de Fuerzas
ANEMIA - CLOROSIS
EL HIERRO BRAVAIS
Ensajado per los mejores medicos del mundo, pasa inmediatamente á la economía sin causar desordenes. Reconstituye y vuelve á dar á la sangre el color y vigor necesarios.
Cuidado con las falsificaciones y numerosas imitaciones.
Exigir la firma R. BRAVAIS, en rojo. DEPÓSITO EN LAS PRINCIPALES FARMACIAS. Por Mayor: 40 y 42, r. St-Lazare, Paris

VI DE TAULA

Cullita particular de l' hisenda "INDIANO"

BALLESTA

PREMIAT

ab Medalla de Plata, en la Exposición Aragonesa de 1885

y Medalla d'or en la de Barcelona 1888

Preu: 50 céntims ampolla

BODEGA:

Plassa del Duchi de Medinaceli, 6

BARCELONA

FERNET-BRANCA

Especialidad de BRANCA HERMANOS, Milán. Grandes recompensas en las Exposiciones Internacionales.

El Fernet-Branca es el licor más higiénico conocido. Veinticinco años de éxito en Europa, América, Oriente y África; recomendado por los principes de la Medicina, y extendido su uso en los hospitales.

Efectos garantizados por los certificados de las autoridades, de los médicos, etc.

Representados por los Sres. Polli y Guglielmi. — Barcelona. Concessionaris per l' Amèrica del Sud: C. T. Hofer & C°. — Génova.

TALLERS D'EBANISTERIA

Y DECORAT D' HABITACIONS

JOAN SÀNCHEZ

Mobles d' art de totes èpoques y estils, y mobles econòmichs de fantasia y capricho.

Montaner 133 y 135, entre'l de Mallorca y Provensa

BARCELONA

PIESSE & LUBIN
Fabricantes de Perfumerías de todas cuantas flores exhalan fragancia
AROMAS DULCES
OPONAX LOXOTIS FRANGIPANNI PSIDIUM Y MIL OTRAS
Se vende en todas partes por los Perfumistas y Drogueros
2 New Bond Street Londres

PIESSE & LUBIN
Fabricantes de Perfumerías de todas cuantas flores exhalan fragancia
El legítimo está firmado
Pesse & Lubin
TRADE MARK-LONDON

En todas las Perfumerías y Peluquerías de Francia y del Extranjero.

La VELOUTINE

Polvo de Arroz

especial

PREPARADO AL BISMUTO.

Por CH. FAY, Perfumista

9. Rue de la Paix, 9, PARIS

FOTOGRABAT
Y FOTOTIPIA

J. Thomas & C^A

Lauria 144
TELÉFONO 156